

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., PRAHA – BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**AKTUÁLNÍ OTÁZKY ŘEŠENÍ PREVENCE KRIMINALITY NA
PRACHATICKÉM REGIONU**

Autor práce: Radana Křížová
Studijní obor: Bezpečnostní právní věda ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: PhDr. Jan Bouchal
Katedra: Právní obor a bezpečnostních studií

2011

Prohlá-uji, že jsem bakalá skou práci vypracovala samostatn , na základ vlastních zji-t ní a s poufítím odborné literatury a materiál uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovn Vysoké -koly evropských a regionálních studií v eských Bud jovicích a zp ístupn na v souladu s § 47b zákona . 111/1998 Sb. v platném zn ní.

í í í í í í í í í í í í í í í í í í

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Tereze Grametbauerové z o. s. Portus za vstřícnost a ochotu a v neposlední řadě mé rodině, která mi v práci podporovala.

ABSTRAKT

Křížová, R. *Aktuální otázky řešení prevence kriminality v prachatickém regionu: Bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Bouchal.

Klíčová slova: Kriminalita, Kriminologie, Neziskové organizace, Policie ČR, Prevence kriminality, Strategie prevence kriminality ČR

Tato bakalářská práce se zaměřuje na sledování aktuálních projektů v oblasti prevence kriminality na prachatickém regionu. Zabývá se jednotlivými subjekty, které jsou do prevence zapojeny. Popisuje jednotlivé druhy jejich činností, poskytuje základní pohled na projekt a sleduje jejich cíle. Mezi subjekty této práce patří zejména Policie ČR, nezisková organizace o. s. Portus. a probační a mediační služba. V práci je obsažena historie kriminologie a její základní dělení a směry. Dále práce obsahuje úroveň a rozdělení prevence kriminality a strategii prevence kriminality na léta 2008- 2011.

ABSTRAKT

K ĚIOVÁ, R. *Recent questions in criminality prevention within Prachatice region: Bachelor thesis. eské Bud jovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 60 p. Supervisor: PhDr. Jan Bouchal.*

Key words: Criminality, Criminology, Non-profit organizations, Police of the Czech republic, Criminality prevention, Strategy of criminality prevention in the Czech republic.

This bachelor thesis is focused on recent project follow-up in the frame of criminality prevention. It deals with separate subjects involved in criminality prevention. It describes types of activities, provides basic survey of projects and follows aims set.

Among those subjects involved there are mainly Police of the Czech republic, non profit organization o.s.Portus and Probatory Mediation service.

Thesis also includes history of criminology, basic trends and division. Furthermore the thesis consists of levels and partition of criminality prevention and criminality prevention strategy in 2008- 2011.

1 Obsah

ÚVOD	8
1 METODIKA A CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
1.1 CÍL PRÁCE.....	9
1.2 METODIKA PRÁCE	9
2 VĚDNÍ OBORY PREVENCE	11
2.1 KRIMINOLOGIE	11
2.1.1 <i>Pojem kriminologie</i>	11
2.1.2 <i>Historie kriminologie</i>	12
2.1.3 <i>Kriminologické teorie</i>	14
2.1.4 <i>Vývoj české kriminologie</i>	20
2.2 KRIMINALISTIKA.....	21
2.2.1 <i>Obecně o kriminalistice</i>	21
2.2.2 <i>Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů</i>	23
2.2.3 <i>Zvláštnosti kriminalistické prevence</i>	24
3 PREVENCE KRIMINALITY V ČR	26
3.1 POJEM PREVENCE KRIMINALITY	26
3.2 STRUKTURA PREVENCE	28
3.2.1 <i>Sociální prevence</i>	28
3.2.2 <i>Situační prevence</i>	29
3.2.3 <i>Viktimologická prevence</i>	30
3.3 ÚROVNĚ PREVENTIVNÍCH AKTIVIT	31
3.4 STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY NA LÉTA 2008 – 2011	32
3.5 MÍSTNÍ ÚROVEŇ PREVENCE KRIMINALITY	34
4 PREVENCE KRIMINALITY V PRACHATICKÉM REGIONU	
35	
4.1 SUBJEKTY PREVENCE NA PRACHATICKU (STÁTNÍ SPRÁVA)	35
4.1.1 <i>Policie ČR</i>	35
4.1.2 <i>Probační a mediační služba</i>	42
4.2 SUBJEKTY PREVENCE NA PRACHATICKU (SAMOSPRÁVA)	45
4.2.1 <i>Město Prachatice</i>	45

4.3	SUBJEKTY PREVENCE NA PRACHATICKU (NEZISKOVÉ ORGANIZACE)	48
4.3.1	<i>o. s. Portus</i>	49
4.3.2	<i>Kontaktní centrum Prevent Prachatice</i>	52
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	60
	PŘÍLOHY	61

Úvod

Prevence. Prevence kriminality. Co znamenají tato slova v praxi? Prevence vznikla z latinského slova *praevenire* = předcházet a znamená soustavu opatření, která mají předcházet nějakému neřádnému jevu. Například nemocem, drogovým závislostem, zločinem, nehodám a podobně.

Podle mého názoru je prevence velmi důležitá činnost, na kterou by se nemělo zapomínat a které by měla být věnována zvýšená pozornost.

Prevence je dlouhodobé, na rozdíl od působení represivních prostředků, nicméně trvalejší a hodnotnější. Stejně tak, jako je tomu i v jiných odvětvích, například ve zdravotnictví, je efektivnější věnovat se otázkám prevence, než následnému odstranění následků.

Mezi otázkami v oblasti prevence kriminality považuji za nejvýznamnější především u dětí a mládeže, podobně také u seniorů a znevýhodněných sociálních skupin obyvatel.

V průběhu mého studia na gymnáziu v Prachaticích jsem se stala peer aktivistkou a poté jsem absolvovala praxi u P. R. Zde jsem měla možnost blíže nahlédnout do systému policejní prevence, proto se ve své bakalářské práci zaměřím zejména na prevenci kriminality, kterou provádí policejní složky a občanské sdružení Portus Prachatice.

Cílem bakalářské práce je sledování preventivních aktivit a organizací zabývajících se prevencí kriminality v prachatickém regionu.

1 Metodika a cíle bakalářské práce

1.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je sledování preventivních aktivit, organizací a spolupráci všech subjektů podílejících se na prevenci kriminality v Prachatickém regionu. Je zcela zřejmé, že téma této bakalářské práce je velmi rozsáhlé, a proto je mým cílem popsat a zhodnotit jen ty, z mého hlediska nejdůležitější preventivní aktivity.

1.2 Metodika práce

Ve své práci budu vycházet ze současně Strategie prevence kriminality na léta 2008- 2011. Hlavní metodou použitou při zpracování této práce je pak analýza preventivních aktivit, jejich zhodnocení a upozornění na nedostatky, které z ní vyplynou.

2 Vymezení základních pojmů

Kriminologie

Kriminologie je věda o kriminalitě (zločinnosti), o jejích pachatelích a obětech a o její kontrole.¹

Kriminalistika

Věda zkoumající a zjišťující pachatele trestných činů, soudní dle kazy, jejich uchování a využití k objasnění trestných činů.²

Prevence

Soubor opatření majících zabránit, ochránit člověka před ním nebo před ním. Ve které aktivity vyvíjené státními, veřejnými i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchání kriminality a snížení strachu z ní.³

Kriminalita

Jedná se o takový společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti v určité oblasti za určitého období.⁴

Prevence kriminality

Oblast prevence kriminality zahrnuje všechny aktivity vyvíjené státními, veřejnými i soukromoprávními subjekty, které se zaměřují na ovlivňování podmínek kriminality a na potenciální i faktické pachatele i oběti trestné činnosti.⁵

¹NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. Kriminologie. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s 15., ISBN 80-7357-026-2

²SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, Kriminalistika [online]. [cit. 19. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kriminalistika>

³KLIMEŠ, L., Slovník cizích slov. 7. Vyd. Praha: SPN, 2005, s. 709. ISBN 80-7235-272-5

⁴ KLIMEŠ, L., Slovník cizích slov. 7. Vyd. Praha: SPN, 2005, s. 602. ISBN 80-7235-272-5

⁵ ZAPLETAL J. a kol.: Prevence kriminality, Policejní akademie ČR, Praha 2000, ISBN 80-7251-047-9, str. 102.

3 V dní obory prevence

3.1 Kriminologie

3.1.1 Pojem kriminologie

Kriminologie je v da o kriminalit (zlo innosti), o jejích pachatelích a ob tích a o její kontrole.

Pojem kriminologie je odvozen od latinského crime (zlo in) a eckého logos (nauka, u ení). S tímto ozna ením se setkáváme afl v 19. století, kdy dochází k rozvoji a rozd lení p írodních i společenských v d. Tento termín poprvé pouffil francouzský antropolog Topinard v roce 1879. O –est let pozd ji se tento termín objevil v Itálii v názvu Garofalovy knihy šCriminologia⁶.

Pro kriminologii, jakofi i pro každou jinou v du, platí zákony o vzniku v dy. Každá nová v da vzniká tehdy, jestliffe na základ reáln existujících stav a tlak vzniká pot eba zabývat se existujícími jevy, lidskými problémy nebo pot ebami. Jedná se tedy o společenskodní disciplínu, jejímf p edm tem je jak jednotlivec (pachatel, ob), tak i společnost jako celek a jí tvo ící sociální skupiny.⁷

Jedná se o v du empirickou zam enou na poznávání reálných jev a okolností souvisejících s kriminalitou, vyuffívá výzkumných technik i metod k poznání p í in kriminality a k vymezení ú inných metod kontroly kriminality (ochrana ob an p ed kriminalitou).⁸

Kriminologie se neomezuje pouze na zkoumání kriminality (souhrn trestných in spáchaných v ur ítém období ve sledované oblasti), ale zabývá se také v –ir–ím slova smyslu negativními společenskými jevy. Ty mají úzkou návaznost ke kriminalit a asto vytvá ejí tzv. kriminální prost edí. Cílem kriminologie je poskytovat co nejobjektivn j–í poznatky o podstat kriminality, jejích p í inách, metodách prevence.⁹

⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s 15., ISBN 80-7357-026-2

⁷ SCHUBERT, L., NIKTOVÁ, G., *Úvod do kriminologie*. 2.vyd.Praha: státní pedagog. Nakladatelství, 1972, s. 7. . publikace 1113-8140

⁸ KUČHTA, J., a kolektiv., *Kriminologie* 1. ást. 1.vyd. Brno: Masarykova un, 1993, s. 8. ISBN 80-210-0616-1

⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 20., ISBN 80-7357-026-2

3.1.2 Historie kriminologie

Poátky kriminologie jako v dního oboru spadají do druhé poloviny 18. století, lidská společnost zná zločin (kriminalitu) již z období prvních civilizací. Cílem nebylo objasňovat její příčiny, ale zaměřovala se na trest pro pachatele a ochranu společnosti před trestnými jevy.

V období prvních civilizací byl centrem vzdělanosti (Babylon, Egypt) i moci chrám. Byl institucí nejen náboženskou. Plnil též funkci soudní a lékařskou. V chrámech se konaly nejen náboženské obřady, ale i soudní procesy a ostražák zadržených. Nejobvyklejším trestem byl trest smrti, dále zmrzačení, případně vyhnanství. S patologickými jedinci (duševně nemocní) se zachází jako se svéprávnými plně odpovědnými členy společnosti.

Antická společnost již vedle trestu smrti přináší i trest odnětí svobody a zhruba ve 4. století před naším letopočtem se datují první vznesené obřady. Dále se v mnohém vyvíjejí tresty, vyhnanství a objevují se první zmínky o peněžitých trestech (pro bohaté). V dílech antických filosofů se objevují zjevné myšlenky na sociální rozvrstvení občanů. Platon vymezuje švédskou zdravotní péči i jen pro bohaté a svobodné občany (asklepieia, hospitaly), neodbornou (zaškávaní) otrokům, protofe jsou podle jeho názoru duševně nedokonalí. (Kdo nereagoval na zaškávaní byl vykázán jako prokletý, což znamenalo v podstatě smrt). Na druhé straně Hippokrates vidí příčinu nemoci ve vnitřních podmínkách člověka a vlivu vnějšího prostředí bez ohledu na sociální zátěž.

Středověk - centrem moci je stále církev - klášter se stává střediskem nejen duchovním, ale i vzdělávacím a ekonomickým (zemědělství, řemesla apod.) Duševní choroby i trestná činnost jsou přikládány démonologismu¹⁰. Démonologie považovala za příčinu zločinného jednání ábelskou posedlost a vnitřní nezvládnutelné ponoukání. Dále to bylo přikládáno vlivu zlých duchů i démonů. Tresty odpovídaly předstevě, jak zacházet s takovýmto člověkem, ovládaným zlými silami. Jednalo se hlavně o kruté mučení¹¹. Používání drastických forem mučení i trestu smrti je zdůvodňováno cílem osvobodit duši pro Boha. Při kláštřích jsou zakládány hospitaly (azylová a zdravotní

¹⁰ KUČKA, J., VÁLKOVÁ, H., *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck 2005. s. 52. ISBN: 80-7179-813-4

¹¹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010, s.123-124. ISBN 978-80-2472982-4.

pé e) s cílem ochrany společnosti. Středověk již přináší diferenciaci moci a výkonu spravedlnosti (v zemi trojího typu-církevní, hradní, vojenské) Vývoj společnosti, zejména obchodu přináší i další formy trestu - pracovní internace (např. galie). V období 14. -15. století dochází i ke změnám postojů vůči duševně chorým, trestem bylo vyobcování (šlábnout, bláznit, poutníci).

Osvícenství přináší další reformy. V 17. století se rozvíjí výroba a přináší sebou příchod lidí z venkova do měst. Dochází k podstatnému rozšíření trestu odnětí svobody, nebo odsouzení představují levnou pracovní sílu. Tento trend zahrnuje i duševně choré (správcové věznic mají neomezenou možnost trestat neposlušného vězně, odnětí stravy, tělesné tresty).

V druhé polovině 18. století se pod vlivem francouzských encyklopedistů (*Diderot, Rousseau, Voltaire*) objevuje snaha zabývat se kriminalitou z právního pohledu. Osvícenci v první řadě žádali, aby bylo upraveno trestní právní chování, které je danou společností považováno za nevhodné.¹² Základy v právního pohledu na kriminalitu poprvé do svého výzkumu zahrnula **Klasická škola trestního práva**. Hlavními představiteli jsou *Cesare Beccaria* (1738-1794) svým dílem *O zločinech a trestech*. Zabývá se hlavně problematikou trestní legislativy a trestní politiky, vlivem trestu na morálku a přiměřeností trestu zločinu. Jeho myšlenky výrazně ovlivnily evropské trestní zákonodárství (omezení trestu smrti, veřejné konání procesů, presumpce nevin, zavržení tortury a další). Dalším významným představitel je *Jeremy Bentham*, (1748-1832). Tento anglický právník zdůrazňuje význam prevence, kterou dává na generální (zaměřenou do celé společnosti) a speciální (zaměřenou směrem k pachateli, kterému se má zabránit v recidivě). V rámci generální prevence navrhoval i odměny - peníze pro vzorné občany. Významným představitel klasické školy trestního práva byl francouzský filosof a lékař *Julien de La Mettrie* (1700-1751). Zastával názor, že boj proti kriminalitě je nutný, ale lidské chování je zapotřebí ovlivňovat výchovou. Vyslovil též názor, že v některých případech může být zločinné jednání podmíněno nemocí.

Význam klasické školy trestního práva spočívá zejména v tom, že obrátila pozornost na problematiku kriminality a položila základy kriminologie jako vědecké

¹² SCHUBERT, L., NIKTOVÁ, G., *Úvod do kriminologie*. 2.vyd.Praha: státní pedagog. Nakladatelství, 1972, s. 7, publikace 1113-8140

disciplíny. K hlavním pozitivním výsledkům patří omezení mučení, zrušení krutých trestů, omezení trestu smrti, veřejnost trestního procesu, presumpce neviny, vstup odborníků do trestního procesu (posudky expertů). Nezabývala se však též vůbec osobou pachatele a příčinami trestné činnosti, což přetrvávalo až do poloviny 19. století. Masivní rozvoj vědy a techniky přinesl nový filosofický směr – pozitivismus (v oblasti kriminologie přinesl zkoumání příčin trestného chování na úrovni individuálního chování a soustřeďuje se na shromáždění empirických poznatků, tzv. zobecňuje.)¹³

3.1.3 Kriminologické teorie

V této době na základě poznání různých vědních oborů začaly vznikat kriminologické teorie, které byly děleny na 3 základní směry. Ty byly rozděleny podle vědních oborů, jejichž poznatky pouštěly k vysvětlení příčin kriminality. Vznik jednotlivých směrů byl podmíněn úrovní poznání různých vědních odvětví a kulturní vyspělostí.

Postupně vznikaly biologické, psychologické, sociologické kriminologické teorie, k nimž bývá přidružována multifaktorová teorie. Tyto teorie daly základ dnešní kriminologii, kdy zcela logicky nejvýraznější je multifaktorová teorie. Dnes je již známo, že na spáchání zločinu má podíl více faktorů. Mezi ně patří biologické, psychologické, právní, ekonomické, politické, kulturní faktory a svůj vliv mají zcela zjevně kriminogenní situace.

3.1.3.1 Biologické teorie

Základní myšlenka spoívá v tom, že kriminalita jedince je způsobena vrozenými biologickými vlastnostmi, případně získanými biologickými pochody.

Představitelem výrazně biologicky zaměřených teorií je *Cesare Lombroso* (1835-1909), vědecký lékař. Ten zaznamenal a zhodnotil výsledky antropologických měření u 25 tisíc pachatelů v italských věznicích a vytvořil obraz tzv. *rozeného zločince* (malý obsah lebky, ustupující čelo, silná citlivost na meteorologické změny apod.)

¹³KUCHTA J., VÁLKOVÁ, H., *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck 2005. 54 s. ISBN: 80-7179-813-4

Podle jeho klasifikace mají například, *hrbatí* sklon k falšování a fňhání ství. erné o i a husté erné vlasy jsou zase znakem silni ního lupi e. Pro vraha je p ízna ný skelný lesk o í, úzké rty, velký nos a kudrnaté vlasy. Takovéto znaky nazývá Lombroso *stigmata degenerace*. Jeho teorie byla zpo átku velmi uznávána, postupn v–ak vyvrácena m ením nekriminálních jedinc a sám Lombroso pozd ji uznával i dal–í p í iny trestných in , například evní poruchy a sociální p í iny zlo innosti jako je alkoholismus, tajné spole nosti, bída, p íliv cizinc do zem .¹⁴

Od po átku dvacátého století probouzejí zájem nové poznatky lékařských a biologických v d. Zkoumá se vliv *di ných vloh* na kriminalitu. Provádí se genealogické studie vlastností a osud n kolika generací jedinc pocházejících ze stejných p edk , v neposlední ad téfl studia dvoj at (jednovaje ných a dvouvaje ných). Zajímavé byly výzkumy vlivu rasy na kriminalitu (*H.G.Canady*). Nap . v roce 1946 byl v USA zji–t n vy–í index kriminality u erné–ského obyvatelstva (7krát vy–í koeficient u násilných trestných in). P es tuto skute nost poukázal Canady na nep esnost statistik (nerozli–ují stupn mí–enc). Významné bylo, fle upozornil na spole ensko-historické pom ry ernoch v USA, na rozdílnost zacházení justice i policie s bílými a ernými provinilci. Z t chto skute ností vyvozuje Canady záv r, fle neexistuje skute n v decké zd vodn ní pro diskriminaci ras.

Z úzké vazby mezi t lesným typem a osobnostními charakteristikami vycházel n mecký psychiatr *Ernst Kretschmer* (1888-1964), který vytvo il tzv.*konstitu ní typologii*. Na základ analýzy mentáln patologických p ípad , zhodnocením jejich t lesných a du–evních vlastností dosp l ke ty em t lesným typ , jimfl p i adil ur ité psychické vlastnosti v etn tendence k páchání ur itých trestných in .

- *Astenikové- vy–í hubená postava, úzká ramena, ostrý nos, podlouhlý obli ej p eváfln majetková trestná innost*
- *Atletikou- st ední nebo vy–í postava, –íroká ramena, silné svalstvo, silná dolní elist- násilné a sexuální delikty*

¹⁴ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 129. ISBN 978-80-2472982-4.

- *Pyknikové- krátké zavalité tělo, kulatý obličej- pouze p úleřitostní, polep-itelní zlo inci, sklony k podvodu*
- *Dysplastikové- abnormální tělesné vlastnosti- mají sklon k mravnostním a násilným delikt m*

Jak poznatky Kretschmera, tak i jeho následovník v-ak mají pro kriminologii malou vyuřitelnost, protože jsou zam ěny jen na delikventní populaci. Dal-í vývoj v deckého bádání našel téř v kriminologii ohlas, nap . studium chromozomálních anomálií, tzv. 47-XYY syndrom (řeny XX, muř XY) vede u postifených jedinc nejen k abnormálnímu r stu, ale i k postifení mozku, zpravidla se projevující snířeným intelektem zvý-enou agresivitou. Výzkumy provád ěné v sedmdesátých letech v Kodani v-ak prokázaly, ře tato anomálie chromozom je v populaci velice řdkým jevem a má proto pro kriminologii jen malý význam. Také stoupci endokrinologické teorie, kte í se pokou-eli našet vztah mezi kriminálním jednáním jedince a poruchami řláz s vnit ní sekrecí zjistili, ře delikventní a nedelikventní populace trpí endokrinologickými poruchami prakticky ve stejném rozsahu.

3.1.3.2 Psychologické teorie

Obracejí svoji pozornost k osobnosti pachatele, jeho du-evním stav m a zvlá-tní psychické konstituci, která m ře být podobn jako v p ípad biologických vlastností vrozená i získaná. Teorie vycházející z psychoanalytické metody rakouského psychiatra *Sigmunda Freuda* (1856- 1939) jsou zam ěny k našzení podv domé motivace chování a p íkládají mimo řdný význam vývoji a zku-enostem jedince z období raného d tství (nap . -patné vztahy k rodi m nebo k jednomu z nich má í zdárný vývoj jedince a výsledkem je nevyzrálá osobnost s nedostate nou schopností ovládní pud . V jedinci se tak m ře vytvá et řnev domý pocit viny a zvý-ené úzkosti, které pak vyvolávají iracionální pot ebu trestu, který by m l řo istný ú inek).

V první polovin ě dvacátého století byly v USA aplikovány u kriminální populace testy inteligence, navazující na mentální Binet-Simonovy testy. Op t byly in ny pokusy dosp t k typu řrozeného zlo ince, polofením rovnítka ve vztahu *delikvent-oligofren*, ale pozd j-í výsledky rozsáhlých srovnávacích test ě inteligence u nedelikventní populace vedly k záv r m, ře mírou inteligence se oba soubory podstatn

neli-í (trestná innost mén inteligent n vybavených jedinc je pouze snáze odhalitelná a to i s ohledem na druh trestné innosti, k nífl inklinují- tzv. pouli ní kriminalita. Na druhé stran jedinci s vy-í sociální inteligencí své kriminální jednání soust e ují do oblastí obtífn ji odhalitelných ó hospodá ská kriminalita, organizovaný zlo in.) Významným zp sobem se v této oblasti angařoval i *H.J.Eysenck*, který roz-í il studia o problematiku socializace osobnosti.

3.1.3.3 Sociologické teorie

Hledají p í iny kriminality ve společenském prostředí, za n fl v uř-ím slova smyslu pokládají nap . rodinu, -kolu, pracovi-t , neformální skupiny a v -ír-ím pojetí celou společ nost. Obracejí se ke strukturám sociálním, kulturním nebo p ímo *k sociální organizaci společ nosti*. Svým -írokým záb rem jífl vesm s p esahují zkoumání vztahu individua a společ nosti a snařlí se o výklad delikt společ enských skupin (struktur), p ípadn organizací.

První, kdo obrátili pozornost ke společenským podmínkám a vytvo řili základy sociologického sm ru v kriminologii, byli ital-tí právníci *Enrico Ferri*(1856-1929) a *Raffaello Garofalo* (1852-1934). Pro v du o zlo inu zavedl název *kriminologie*, a vnesl do ní i pojem tzv. řp irozeného zlo inu, kterým je kařké lidské jednání, p í ící se mravnímu cít ní, i kdyfl není sankcionováno platným právem (nap . v té dob p et řlování d tí t řlkou prací v továrnách, cofl zákony nestíhaly). V tomto období bylo zavedeno téfl v kriminologii pouřívání metod matematické statistiky ke kvantitativnímu vyhodnocování zlo innosti.

Výraznou sociologickou orientaci lze nalézt téfl ve studiích *G.Tardeho*, který poukazuje na velký význam napodobování. Síla p íkladu prý v-ak p sobí p edev-ím vertikáln (otec-syn, u řitel-řlák, pod řzený- nad řzený).

První teorií, která se zabývá kriminalitou jako společensky podmín ěným jevem, je teorie *anomie*, kterou uvedl do kriminologie p edstavitel francouzsko-belgické sociologické -koly *Emile Durkheim* (1857-1917). Název anomie vyjad uje v jeho pojetí stav v-eobecné bezzákonnosti ve společ nosti. Projevuje se téfl negativními dopady

nedostatečnosti norem v jednání, jejichž opřesností, což vede k nedostatečné vynutitelnosti práva. Mezi známými orgány správy společnosti jsou nedostatečné kontakty, vážné koordinace. Dochází k narušení rovnováhy mezi *cíli a prostředky*, které vedou k dosažení vytčených cílů. Takový stav se podle autora zpravidla objevuje v obdobích, kdy společnost prochází podstatnými změnami politickými i ekonomickými (převrácení, revoluce, války nebo konflikty). Tento stav, kdy dochází k podstatnému oslabení sociální kontroly, dezorganizaci společenských institucí vytváří vhodné podmínky pro šíření různých sociálně negativních jevů a především pro vzestup kriminality.

K významným představitelům sociologických teorií patří i *Willem Adrian Bonger* (1876-1940), který kritizuje ekonomické podmínky kapitalismu, které vedou u chudší části společnosti k úpadku morálky, alkoholismu, prostituci, neumocnění rodinný život, vedou k degeneraci obyvatelstva a ve svých důsledcích k růstu kriminality. Společnost rozděluje do čtyř vrstev - buržoasie, malá buržoasie, proletariát a subproletariát (šlumpenproletariát). Vymá si však i typické kriminality buržoasie (bankovní konkurzy, podvodné machinace, porušení bezpečnosti práce), jakož i skutečnosti, že příslušníci vyšších vrstev jsou daleko méně odsuzováni než příslušníci proletariátu.

Po první světové válce, kdy dochází k velkému rozvoji techniky, průmyslu, obchodu i růstu velkoměst, byl v celosvětovém měřítku zaznamenán i vysoký růst kriminality, což se odráží i v kriminologii. Největší přírůstek v té době zaznamenaly Spojené státy americké, tzv. *Chicagská kóla*. Zločinnost zde již na rozdíl od Evropy zaznamenala výrazně organizovaný charakter s využitím moderní techniky, dokonalé organizovanosti a často i s úzkými vztahy ke státní policii. Jedním z jejích představitelů byl též *Edwin Sutherland*, který poukázal na tzv. *kriminalitu bílých límečků* - typickou pro střední vrstvy. V domě porušují zákony a předpisy při výkonu profese (např. pracovní, autorské, patentové, na ochranu spotřebitele). Zisky (často) z porušení zákonů jsou zde daleko větší a stabilnější než z obyčejných krádeží. Naopak při odhalení jsou tresty daleko nižší. Přitom příčina této kriminality netkví v bídě, ani nízké kulturní úrovni (nevzdělanosti), ale přitom zde *vzory*, kterými jsou bezohlední a úspěšní podnikatelé.

ada dalších sociolog a kriminolog se pak zamíla na konflikty společenských struktur (A.Cloward, E.Ohlin, R.K.Merton a další). Jednalo se například o teorii kriminální subkultury. Na základě studia městských gangů mládeže z nižších společenských tříd dospívají k závěru, že pro příslušníky nižších společenských vrstev jsou na cestě k úspěchu a bohatství jen cesty nelegitimní, zatímco pro příslušníky středních a vyšších vrstev společnosti zůstávají k dispozici cesty legitimní (obchod, politická kariéra, společenské kontakty). Zhruba totéž platí i v případech stejného etnika (majorita, minorita). Autoři vycházejí z předpokladu, že lidé v podstatě sdílejí stejné hodnoty a cíle (touha po ekonomickém úspěchu), avšak uspořádání společnosti nedává každému stejnou příležitost dosáhnout cíle. Minoritní skupiny se snaží své postavení zlepšit, ale prakticky nemohou ovlivnit zákonodárné procesy a za určitých podmínek se pak jejich chování stává kriminálním (někdo svoji situaci přijme, jiný ustoupí a někdo se snaží dosáhnout cíle i za cenu použití nelegitimních prostředků). Delikvence je pak výsledkem střetu mezi kulturně danými cíli a sociálně strukturovanými cestami k jejich dosažení. Deviantní jednání se zde jeví jako způsob reakce jednotlivce na například vyvolané situací, do níž se dostal.

Některé se podporují více jednostranného vysvětlování příčin kriminality jednofaktorové, v polovině dvacátého století se však objevily i multifaktorové teorie.¹⁵

3.1.3.4 Multifaktorové teorie

Z nich se nejvíce uplatnila teorie manžel

Glueckových (*Eleanor a Sheldon Glueckovi- 1950*)

Prováděli dlouhodobý výzkum na delikventní i nedelikventní populaci s cílem vyhledat možné delikventy, případně recidivisty. Sledovali prostředí, ve kterém vyrůstali. Rodinu, vztah k otci i matce, školní prospěch, kázeň vyžadovanou od rodičů. Informace získávali nejen od rodiny, ale i od učitelů, sousedů apod. Výzkumný tým byl složen z různých odborníků tak, aby mohli postihnout působení různých příčin (somatické, psychické, sociální). Jejich metoda vzbudila zpočátku velký ohlas, ale byla v praxi aplikována s

¹⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s 76-107., ISBN 80-7357-026-2

r znou mírou úspěchu, kritické výhrady se soustředily zejména na problematiku nástrojů, na kterých poufitych faktorů.

3.1.4 Vývoj české kriminologie

V Československu vznikly první kriminologické instituce okolo roku 1924 vytvořením Kriminalistického ústavu při PF KU v Praze a roku 1925 vznikem Kriminalistického ústavu na Komenského univerzitě v Bratislavě, kterými byly do roku 1939 pořádány pro justici a policii kurzy. V první polovině dvacátého století se pak prosazuje z etelnější kriminologický přístup k hodnocení problémů kriminality již nejen mezi právníky, ale i mezi sociology ovlivněnými díly klasiků světové kriminologie (Beccaria, Lombroso, Garofallo, Bonger).

V roce 1952 byl na PF KU zřízen Kriminalistický kabinet katedry trestního práva a v polovině šedesátých let Kabinet pro kriminologii. V roce 1960 byl zřízen Vědeckovýzkumný ústav kriminalistiky, který vedle kriminalistických výzkumů prováděl i výzkumy kriminologické, kdy v roce 1965 byl změněn na Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře s orientací nejen na kriminalistický výzkum, kdy po útkách innosti byly spojeny s hledáním odpovědí na základní teoretické a metodologické otázky. Ústav se zasloužil o zavedení systému postpenitenciární péče v Československu, což byl v tehdejší režimu, který ideologizoval základní otázky kriminality, nesporný pokrok.

V roce 1990 byl Výzkumný ústav kriminologický přejmenován na Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP), což umožnilo především zdůraznit použití prevence jako fungujícího nástroje ke kontrole kriminality a poukázat na souvislost mezi kriminologií jako teoretickou i empirickou disciplínou a prevencí a trestní politikou. V roce 1994 přešel Institut pro kriminologii a sociální prevenci pod působnost Ministerstva spravedlnosti ČR.¹⁶

¹⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. Kriminologie. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 112., ISBN 80-7357-026-2

3.2 Kriminalistika

3.2.1 Obecn o kriminalistice

Za počátek vzniku v české kriminalistice je považováno 19. století. Uf d íve se objevily snahy o definování tohoto pojmu, avšak nepoda ilo se ustálit konkrétní vymezení jako jedinou definici, takže je kriminalistika vymežována spí-e prost ednictvím svého objektu a p edm tu. **Objekty** lze rozd lit do n kolika skupin:

1. skutek trestného ínu a jeho následky
2. stopy trestného ínu a nositelé stop
3. osoba pachatele a jeho íinnost
4. ob ti trestných ín
5. íinnost policie, orgán íinných v trestním ízení, odborník a znale p í odhalování a vy-et ování trestných ín a p í zkoumání stop

Stejn jako ostatní v dní disciplíny, zkoumá tento interdisciplinární v dní obor ur itý specifický okruh **zákoností objektivní reality**, jeff fládný jiný v dní obor nezkoumá. Jsou to vlastnosti objektu relevantní z hlediska odhalování a vy-et ování trestných ín . Tím, fle kriminalistika, jako aplikovaná v dní disciplína, analyzuje pouze zákonitostmi vymezené vlastnosti zkoumaných objekt , snaff se poskytnout orgán m íinným v trestním ízení ú ínné poznávací nástroje, které umofní odhalení trestných ín a usv d ení jejich pachatel .¹⁷ Jedná se o zákonitosti, které tvo í v podstat p edm t kriminalistiky:

1. zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a jiných kriminalisticky relevantních informací o spáchaných trestných ínech,
2. zákonitosti vyhledávání, shromafl ování a zkoumání stop a jiných kriminalisticky relevantních informací o spáchaných trestných ínech.

Definování objektu a p edm tu kriminalistiky je podstatné z hlediska cíle, ke kterému sm uje tato v dní disciplína, nebo na základ poznání uvedených poznatk vypracovává nové nebo modifikuje jiff existující metody, prost edky a postupy, které doporu uje kriminalistické praktické íinnosti k zefektivn ní odhalování a zji- ování objektivní pravdy.

¹⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 4

Kriminalistika byla dříve chápána spíše jako praktický návod pro orgány iné v trestním řízení. Vzhledem k jejímu zaměření v současné době, je zařazena mezi společenské vědy. Nelze však pominout její blízký vztah k technickým a přírodním vědám, stejně jako k vědám právním. Samostatnost vědy je odvozena i od vlastní metodologie. Tyto metody kriminalistická věda rozděluje do tří skupin. Jednak používá *obecné poznávací metody*, za druhé jsou to *metody převzaté z jiných vědních disciplín* a tímto okruhem jsou *specifické metody*, které si kriminalistika sama vytvořila, a využívány jsou výlučně v ní. Přesnost kriminalistiky přesahuje rámec potírání kriminality a snaží se působit i na další oblasti (např. humanizace trestního řízení, prevenci kriminality a v ochraně občana před neoprávněným stíháním).¹⁸

Systémy kriminalistiky, které v odborných literaturách můžeme najít, se různí, podstatou ovšem ufl ve starších dílech zůstává stejná¹⁹. Zvolila jsem pro ilustraci tento **systém kriminalistiky**:

- I. Úvod, který poskytuje teoretický základ, kde vymezuje kriminalistické pojmy, pojem trestního systému, vztah k jiným disciplínám, metody, historii a společenské funkce
- II. Obecná část, která zahrnuje poznatky, které je možné využít u všech druhů trestných činů, rozděluje se do dalších pododvůvků, které pojednávají postupně o relevantních znacích trestného činu, dále o kriminalistických stopách, což zahrnuje mimo jiné jejich výklad a hledání, a nakonec také o kriminalistických metodách odhalování, vyšetřování a prevence trestných činů, kde nalezneme informace například o vyšetřovacích situacích a kriminalistické identifikaci.
 1. Kriminalistické učení o trestném činu
 2. Kriminalistické učení o stopách
 3. Kriminalistické metody odhalování, vyšetřování a prevence trestných činů
 - 3.1 Obecná metodologie kriminalistické praxe
 - 3.2 Technické a přírodovědné kriminalistické metody
 - 3.3 Taktické kriminalistické metody

¹⁸MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 15-17.

¹⁹PJETM AK, J., BĚLKIN, R. S. a kol. *Kriminalistika I*. 1. vyd. Praha: Federální ministerstvo vnitra a Vysoká škola národní bezpečnosti, 1984, s. 12-17. ISBN 80-89047-12-2

III. Zvláštní část o tuto kapitolu lze rozdělit je-t na dvě podkapitoly, z nichž jedna pojednává obecně o poznacích, je-li se vztahují ke všem metodikám vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů, a druhá detailně rozebírá jednotlivé metodiky²⁰

3.2.2 Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů

Termínem *šmetodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů* se označuje zvláštní část kriminalistické vědy. Produktem vědeckého poznání adresovaným praxi jsou potom tzv. *šjednotlivé metodiky*, z nichž každá je určena pro odhalování, vyšetřování a prevenci jednoho druhu trestných činů, tčto jednotlivých metodik je mnoho. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů zkoumá zákonitosti vzniku stop určitého druhu trestných činů a na jejich základě modifikuje obecné kriminalistické metody tak, aby vyhovovaly podmínkám odhalování, vyšetřování a prevence jednotlivých druhů trestných činů. Z tčto p izp sobených poznatků a metod vytváří metodika nový celistvý systém, vyznačující se vnitřní strukturou.

Metodika se vztahuje ke všem druhům činností vyšetřovatele a policejních orgánů, z nichž každá se vyznačuje jistými specifiky obsahu i právní formy:

1) k odhalování trestných činů : tj. k aktivnímu vyhledávání signálů, z nichž vyplývá podezření, že byl spáchán trestný čin probíhá zpravidla v tzv. předprocesním stádiu mimo rámec trestního řízení a řídí se především policejním právem

2) k vyšetřování trestných činů : tj. k procesní formě předprávního řízení upravené trestním řádem

3) k kriminalistické prevenci trestných činů : ta je realizována především mimoprávními prostředky²¹

²⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 12

²¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 407

3.2.3 Zvláštnosti kriminalistické prevence

Možnosti kriminalistické prevence jsou velmi diferencované, protože kriminogenní faktory jsou u různých druhů trestných činů rozdílně ovlivnitelné specifickými preventivními prostředky, kterými disponuje kriminalistika. Kriminalistika má nejvíce možností v oblasti *terciární prevence*, a to hlavně v oblasti *prevence situací*, zatímco metody tzv. *primární prevence* postihující hlubinné sociální kořeny kriminality, leží mimo její působnost.

Například u krádeží vloupáním rozpracovala kriminalistika řadu prostředků tzv. **technické prevence** (zabezpečovací, signalizační technika apod.). Naproti tomu například v prevenci vražd jsou kriminalistické možnosti omezené, zde musí být prevence spočívat v jiných sférách (v sociálních opatřeních, ve výchově, v léčbě apod.)²² Jako příklad uvedu pár zvláštností kriminalistické prevence u různých druhů trestných činů.

3.2.3.1 Zvláštnosti kriminalistické prevence u loupeží

Náročnost výskytu loupeží, lze v celku považovat za působit různými preventivními aktivitami. Je tomu tak zejména proto, že rozhodnutí pachatele spáchat loupež není výsledkem krátkodobé afektivní reakce (jako je tomu například u vražd), nýbrž delší racionální kalkulace, při níž pachatel zvažuje výhody a možné rizika. Jestliže se podaří pachateli postavit do cesty dostatek překážek a zábran, lze ho odradit od spáchání loupeže.

Na místech, kde často dochází k páčání loupeží, je vhodné posílit policejní hlídky, nebo dát podnět k jiným opatřením (například zlepšení veřejného osvětlení). Velkou roli v prevenci loupeží může sehrát státní i soukromý hospodářský sektor a soukromé bezpečnostní služby. Jde například o zlepšení technického a signalizačního zabezpečení, o zkvalitnění výcviku personálu a fyzické ostrahy bank a penzijních ústavů, jakož i zvýšenou bezpečnost osob přepravujících penzijní hotovost.²³

²² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 417.

²³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 449.

3.2.3.2 Zvláštnosti kriminalistické prevence u sexuálních trestných činů

System prevence sexuální trestné činnosti by měl být rozvinut zejména v oblasti:

- Aktivní policejní preventivní činnosti v místech možného páchaní této trestné činnosti (okolí škol, hřišť, parky apod.).
- Ochranného sexuologického léčení pachatelů, sexuálních trestných činů, pokud trest nemohou plnit svůj výchovný účel.
- Výchovné a osvětové činnosti.
- Zlepšení péče o děti ve škole i v rodině.²⁴

3.2.3.3 Zvláštnosti kriminalistické prevence u silničních dopravních nehod

K preventivnímu působení na širší veřejnost je využívána varovná statistika po tu dopravních nehod, která má širokou publicitu v televizi, v rozhlasu a v tisku. Zevšeobecně využití ovací praxe jsou v nich kterých případech zjištěny poznatky o častém výskytu nehod na určitém úseku, které umožní podávat návrhy kompetentnímu orgánu k umístění výstražných dopravních značek, snížení rychlosti jízdy, k instalaci signalizačních zařízení apod.²⁵

²⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 476

²⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 503

4 Prevence kriminality v ČR

4.1 Pojem prevence kriminality

Oblast prevence kriminality zahrnuje všechny aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty, které se zaměřují na ovlivňování podmínek kriminality a na potenciální i faktické pachatele i oběti trestné činnosti. Cílem preventivních opatření je zajištění vyšší bezpečnosti občanů. Největší úinek zaznamenávají preventivní aktivity u nejrozšířenějších a obecně nejvíce zatížených typů trestné činnosti, tj. u majetkové a násilné kriminality.

Vedle všech zákonných represivních prostředků slouží k účinnějšímu potlačování kriminality také nástroje preventivní politiky. Prevence kriminality se zabývá především inakci trestné činnosti i dalších sociálně patologických jevů a nerepresivními prostředky se snaží omezovat příležitosti a motivy k jejímu páčání.²⁶

K zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku vytváří Ministerstvo vnitra koncepční systémy, jejichž hlavním cílem je zvyšování bezpečnosti občanů a zajištění ochrany společnosti proti kriminalitě ve všech jejích formách. Jifi dlouhodobě k těmto prioritám náleží zejména závažná hospodářská kriminalita, korupce, terorismus, extremismus, nelegální migrace, kriminalita zločineckých organizací včetně obchodu s lidmi, protiprávního jednání v oblasti omamných psychotropních látek, padělán a nelegální obchod se zbraněmi, kriminalita mládeže, loupeže, krádeže vloupáním a krádeže aut a v cílech z nich a v neposlední řadě porušování pravidel provozu na pozemních komunikacích.

Prevence kriminality je definována jako ofenzivní strategie boje s trestnou činností. Na rozdíl od represivních metod, koncipovaných zejména v rámci trestní politiky, využívá především metod nerepresivních, na nichž se podílí široká škála veřejných institucí i soukromých subjektů. Cílem preventivní politiky je snížení míry a závažnosti trestné činnosti a zvýšení pocitu bezpečnosti občanů. Preventivní politika se zaměřuje na eliminaci kriminogenních faktorů a kriminálně rizikových jevů a na pomoc

²⁶ J. ZAPLETAL a kol.: *Prevence kriminality*, Policejní akademie ČR, Praha 2000, ISBN 80-7251-047-9, str. 102.

obtem trestných činů. Prioritou je komplexní řešení prevence kriminality, tvorba specificky zaměřených a vnitřně provázaných preventivních programů. Pojem prevence kriminality zahrnuje komplex opatření sociální prevence, situáční prevence, prevence viktimmnosti a pomoc obtem trestných činů, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností.²⁷

Nejčastější definicí je konstatování, že prevence kriminality zahrnuje jakoukoli činnost, která omezuje páčání kriminality. V užším a zejména podrobnějším pojetí jde o zásady o veřejné aktivitě vyvíjené státními, veřejnoprávními a soukromoprávními subjekty, směřující k předcházení páčání kriminality a snižování strachu z ní. Patří sem i aktivity, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, a jejich prostřednictvím omezení příležitosti k páčání kriminality nebo před soběm na potenciální pachatele nebo obtem trestných činů. Prevence kriminality tedy představuje snahu eliminovat trestnou činnost jeť před jejím započtím nebo před jejím pokračováním.

Dříve byla preventivní teorie spojována zejména s tzv. tradiční kriminalitou, ale její současné pojetí se značně rozšířilo. Zabývá se eliminací sociálních příčin, které podnětují šíření kriminality mezi ohroženými sociálními skupinami populace. V posledních letech komplikuje jasné vymezení pojmu prevence i argument dovolávající se lidských právů. Na základě tohoto argumentu jsou prezentovány zejména postoje, že existuje právo člověka užívat drogy. V intencích tohoto pohledu nelze v rámci prevence užívání drog předcházet. Spíše jde o to, podporovat určité formy užívání těchto drog, u kterých jsou škodlivé účinky menší. Je-li však potlačování škodlivých účinků drog spojeno s tlakem společnosti (nejrůznější omezení, společenský nesouhlas a sankce), pak prevence zneužívání drog se stává synonymem pro zrušení těchto trestů a v extrému i synonymem veřejné podpory užívání psychoaktivních látek.

Na základě studia domácích i zahraničních odborných pramenů lze konstatovat, že dosud neexistuje obecně přijatá definice prevence kriminality, ani jakýkoliv objektivní konsensus v tom, jaké trestné činy by měly být do preventivních programů

²⁷ ZAPLETAL., J. a kol.: *Prevence kriminality*, 2. Vyd. Policejní akademie ČR, Praha 2005, ISBN 80-7251-200-5, str. 108.

zahrnutý. Rovněž je subjekty zapojenými do činností v oblasti prevence kriminality považován problém s vymezením definováním parametrů prevence a definováním okruhu činností v této oblasti. Fakticky pak existuje celá řada špracovních definic prevence kriminality, vztahujících se k různým konkrétním druhům aktivit vyvíjených různými orgány (subjekty).

Pojem prevence obecně znamená včasné předcházení konkrétních událostí, u kterých je vysoce pravděpodobné, že se v blízké budoucnosti skutečně mohou stát. Prevence funguje ale pouze v tom případě, že je kvalitně provedená odborníky a správně aplikovaná mezi oběma.

4.2 Struktura prevence

Pease představuje výchozí model prevence kriminality jako trojúhelník pachatele, oběť a místo trestného činu. Kriminálnímu jednání se předejde, pokud vyadíme alespoň jeden element z této trojice. Většina teorií prevence kriminality vesměs odráží přiklon k jedné straně tohoto trojúhelníku.²⁸ Tomu odpovídá i často užívané členění, a to na prevenci sociální (zaměřenou na osobnost pachatele a kriminogenních faktorů, které ji mohou nepříznivě formovat), prevenci situační (orientace na místo a podmínky, za nichž ke zločinu dochází) a prevenci viktimologickou (zaměřenou na oběť).²⁹

4.2.1 Sociální prevence

Sociální prevence představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek. Centrem zájmu těchto preventivních aktivit je pachatel a veškeré zjištělé faktory, které podmiňují jeho sklony k trestné činnosti. Cílem je přinejmenším zasáhnout do

²⁸ PEASE, K. Crime reduction. In: MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER R. (edd.). *The Oxford handbook of criminology*. 3th ed. Oxford: University Press, 2002. s. 947-979.

²⁹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 183-185. ISBN 978-80-247-2982-4.

pr b hu flivota jedince, za ú elem oslabení rizikových vliv a posílení vliv ochranných.³⁰

Je tedy nejvíce zam ěna na d ěti a mládeř, na smysluplné trávení volného asu, na eliminaci rizikových faktor ů d ět ěných, rodinných a dal-ích individuálních faktor . Existují nejr zn j-í programy a projekty podpory rodiny, -kolních kolektiv , místních spole enství a regionálních uskupení. Projekty jsou téř sm rovány na podporu osob, které se vymanily zpod vlivu n jaké závislosti. Efektivita sociální prevence je obtířn statisticky i ekonomicky m ěitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhad , protoře její vliv a dopady jsou dlouhodobého rázu.³¹

4.2.2 Situa ní prevence

Situa ní prevence staví na zku-nosti, ře ur ěté druhy kriminality se objevují v ur ěté dob , na ur ětých místech a za ur ětých okolností. Sm ũje k odstra-ení pachatele a k znevýhodn ění spáchání trestného ěinu ztířením podmínek, které by musel pachatel p ekonat. Situa ní prevence vychází z teorie racionální volby, která lí ě pachatele jako jedince, který pe liv vářlí výhody a nevýhody svého ěinu a pokud nabude dojmu, ře se mu trestný ěin nevyplatí, pravř podobn se jej nedopustí. Jiřl dávné p ěsloví řká řp řleřitost d ělá zlod jeř.³² Opat ění situa ní prevence zvy-ují riziko dopadení a vynalořenou námahu ke spáchání trestného ěinu. Neřefektivn ěi p sobí p ě omezování majetkové trestné ěinnosti.³³

Klasickou ochranou situa ní prevence jsou mechanické zábrany, uzamykáč systémy, zabezpe ovací systémy dve ří, m řře, trezory atd. Do technické obrany pat ři r zné elektrické zabezpe ovací signalizace, kontrolní systémy, ochrany dat a informací, m stský kamerový dohlřřecí systém atd. Mezi situa ní prevencí dále pat ři fyzická

³⁰ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 186-187. ISBN 978-80-247-2982-4

³¹ Oficiální stránky MV ěR. *Prevence kriminality*. [online]. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupné z: WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-652456.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>>.

³² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 180., ISBN 80-7357-026-2

³³ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010., s. 124. ISBN 978-80-247-2982-4

ochrana objektů policií, armádou i soukromou bezpečnostní agenturou a reaktivní ochrana, kterou se rozumí administrativní organizační opatření.

Úspěšnost projektů situace prevence je vysoká a měřitelná. Lze hodnotit dynamiku vývoje trestné činnosti a pěstupků, míru objasnění trestné činnosti a do jisté míry i pocit bezpečí obyvatel.³⁴

4.2.3 Viktimologická prevence

Viktimologická prevence se koncentruje na vyúžití viktimologických poznatků. Mnohé viktimologické poznatky mají svůj význam pro prevenci kriminality a lze je uplatnit při tvorbě preventivních programů. Je založena na konceptech bezpečného chování, rozdělení s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situace prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni. Postupy primární prevence jsou v této oblasti například upozorňování na uzamykání vchodů domů například formou samolepek, příručky o bezpečném pohybu po městě, pokyny k efektivní komunikaci, zejména pro děti a seniory, s neznámými lidmi například dveře do bytu atd. Sekundární prevence se zaměřuje na skupiny obyvatel, které jsou často napadány, například na zastávkách veřejných dopravních prostředků atd. a také osoby, které se pohybují mezi okrajovými skupinami obyvatel například v delikventním prostředí. Tyto osoby by měly mít informace a praktické dovednosti pro vyhnutí se delikventním situacím i jejich zvládnutí. Terciární prevence se zaměřuje na pomoc obětem trestných činů formou psychologické, zdravotní i právní pomoci.³⁵

³⁴ Oficiální stránky MV ČR. Typy projektů prevence kriminality. [online]. [cit. 3. 3. 2011]. Dostupné z: WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>

³⁵ ZAPLETAL, J. *Kriminologie*: Díl I. obecná část. Policejní akademie České republiky. 3. upr. vyd. Praha: PA ČR, 2000. 128 s. ISBN 80-85981-87-4

4.3 Úrovn preventivních aktivit

Prevence lze rozdělit mnoha způsoby, nejjednodušším je pojmout je z hlediska úrovně. **Prevence primární**, zaměřená na celé obyvatelstvo, specifické místo kraj, území a stejně tak i specifickou skupinu obyvatel, například etnickou menšinu, ženy, seniory atd. Působnost této prevence je velmi plošná, nerozlišuje stupeň ohrožení a nebere v potaz, v jaké životní fázi se jednotlivci z této skupiny nacházejí.

Šprimární prevence má často charakter nepřímoé strategie. Oblast hospodářské sociální kulturní právní politiky nelze posuzovat pouze z hledisek jejich možných kriminogenních i kriminálně preventivních účinků.³⁶

Svojí nezastupitelnou rolí v primární prevenci hraje nepochybně stát. Na základě právního řádu a funkcí institucí vytváří dané prostředí, které by mělo být samo o sobě prevencí, pro vznik patologických jevů. Stát má moc aplikovat trest, zeslabuje tím strach z kriminality, jestliže je toto chování řádně potrestáno. Integrita a sociální soudržnost je cílem, který by mělo socializační působení státu.

Prevence sekundární se naopak orientuje na potenciální pachatele, situace. Zabývá se rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (například drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, internetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost).

V neposlední řadě pak **prevence terciární**, spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění včetně rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí. U obětí jde i o předcházení sekundární viktimizaci, o napravení následků trestného činu.³⁷

³⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s.189, ISBN 80-7357-026-2

³⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 189-191., ISBN 80-7357-026-2,

4.4 Strategie prevence kriminality na léta 2008 ó 2011

Vláda eské republiky p ijala dne 15. října 2007 usnesení . 1150 ke Strategii prevence kriminality pro léta 2008 a 2011. Usnesením byl též schválen seznam m st navržených k za azení do m stské úrovn prevence kriminality a postup p i stanovení finan ního limitu státní ú elové dotace pro kraje na krajské programy prevence kriminality pro léta 2008 a 2011. Mimoto bylo uloženo ministr m pro místní rozvoj, práce a sociálních v cí, spravedlnosti, zdravotnictví, dopravy, vnitra, kolství, mládeže a t lovýchovy a ministryni obrany vy le ovat v p íslu-ných letech v resortních rozpo tových kapitolách státního rozpo tu eské republiky finan ní prost edky na oblast prevence kriminality. Vláda též doporu ila hejtman m, primátor m a starost m m st za azení do m stské úrovn prevence kriminality, aby se seznámili se Strategií prevence kriminality, respektovali její obsah a inili kroky k zaji-t ní realizace systému prevence kriminality na krajské a m stské úrovni.

Jednou z priorit Strategie prevence kriminality na období 2008 ó 2011 je zm na organiza ního systému prevence kriminality v eské republice. Od roku 2008 se nov rozd luje na t i úrovn : republikovou, krajskou a m stskou. Zám rem vytvo ení krajské úrovn bylo posílení kompetencí a odpov dnosti kraj p i rozhodování o podob preventivních aktivit na jejich území.

Základem systému prevence v eské republice je prevence kriminality na místní úrovni. Za p ípravu a praktickou realizaci preventivní práce nesou odpov dnost obecní zastupitelstva. Místní preventivní aktivity jsou koordinovány a metodicky vedeny z centrální úrovn , kde úst ední roli plní Republikový výbor pro prevenci kriminality, který vytvá í preventivní politiku vlády R na mezirezortní úrovni. Efektivita opat ení sociální prevence a prevence kriminality pak tedy závisí do zna né míry na tom, jak se poda í provázat opat ení jednotlivých orgán státní správy, samosprávy a kone n i nevládních organizací a jednotlivc nejen na centrální úrovni, ale zejména na místní úrovni p i realizaci konkrétních preventivních program . Pozitivní výsledky jsou též podmín ny dobrou p ípravou, kvalitním plánováním a pr b flným vyhodnocováním.

Strategické materiály pro oblast prevence, které vláda ČR od roku 1996 přijímá, zaručí kontinuitu realizace preventivní politiky státu, její zkvalitování a usměrňování podle vývoje trestné činnosti a potřeb praxe. Strategický přístup k prevenci kriminality také umožní plánovat uvolnění finančních prostředků ze státního rozpočtu v delším časovém horizontu a zkvalitovat podmínky fungování systému prevence po stránce organizační i personální.

Strategie PK je koncipována na základě současných situací v oblasti kriminality, vychází z nejnovějších poznatků v českých výzkumech a z domácích i zahraničních zkušeností. Zaměřuje se zejména na snižování majetkové a násilné kriminality a na eliminaci kriminálně rizikových sociálně patologických jevů.

Cílem Strategie PK je:

- zvyšování pocitu bezpečí občanů,
- snižování míry a závažnosti trestné činnosti,
- posilování kompetencí krajů a obcí při plánování a realizaci preventivních opatření.

Priority Strategie PK spoívají:

- v eliminaci kriminogenních sociálních a ekonomických faktorů, které umožňují rozvoj kriminálního jednání,
- v omezování příležitostí k páčání trestné činnosti a zvyšování rizika pro pachatele, že bude dopaden,
- v informování občanů o legálních možnostech ochrany před trestnou činností.

Cílovými skupinami jsou:

- děti a mládež ohrožená sociálně patologickými jevy a s kriminálními zkušenostmi,
- prvopachatelé trestných činů,
- recidivisté,

- sociálně vyloučené komunity³⁸

4.5 Místní úroveň prevence kriminality

Prevence kriminality na místní úrovni je základem systému prevence v České republice. Velikost obce určuje možnosti obce využívat jak možnosti například státních dotací na programy spojené s prevencí kriminality (například malé obce a města pod 25 tisíc obyvatel mohou získávat finanční dotace v rámci krajských programů MV ČR, pro obce nad 25 tisíc je určena tzv. městská úroveň programu prevence kriminality), tak využívat konkrétních služeb jako je veřejná prospěšnáinnost městské i obecní policie nebo specifické služby nestátních neziskových organizací a jiných organizací pracujících v oblasti prevence rizikového chování. Rozdíly mezi velkými obcemi a městy se týkají druhů a četnosti výskytu negativních jevů. Nicméně i za těchto rozdílných podmínek platí zásady, které jsou základní předpoklady shodné pro všechny obce.

Za přípravu a praktickou realizaci preventivních aktivit nesou zodpovědnost obecní zastupitelstva.

Důležitým předpokladem je souinnost a spolupráce veřejných subjektů, a jimiž jde kromě orgánů samosprávy o obecní policii a Policii ČR nebo nejrozmanitější občanská sdružení a iniciativy, která pracují zvláště v oblasti prevence rizikového chování, a v neposlední řadě též podnikatelských subjektů, které mohou zajišťovat situační, organizační a technickou prevenci v oblasti jejich podnikání.³⁹

³⁸ Oficiální stránky MV ČR. *Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011*, část 1. [online] [cit. 6. 3. 2011] Dostupné: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>.

³⁹ HAVRDOVÁ, E. (ed.). *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007, s. 67-71. ISBN 978-80-239-9950-1.

5 Prevence kriminality v prachatickém regionu

Město Prachatice bylo zapojeno od samého počátku do Programu prevence kriminality, a to již od roku 1996. Aktéři prevence kriminality soustředili projekty ze všech oblastí ve stejném flivotu. Svými projekty v boji proti kriminalitě se zapojili pracovníci sociálního odboru Města Prachatice, měkolského odboru, neziskové organizace, Policie ČR a Městská policie. Jednalo se o výchovné projekty ve školách, zaměřené na rizikové skupiny a informování ve společnosti.

Již v době mezi rokem 1996 až 2003, vznikala řada zařízení v oblasti sociální prevence, jako azylové domy, krizové centrum a linka důvěry, kontaktní centrum. Finanční prostředky putovaly do projektů sportovních organizací a podobně. Velká pozornost byla věnována i drogové problematice a její prevenci. Aktéři ukazovali, na konkrétních příkladech, že prevence kriminality není pouze věcí policejních složek, ale i dalších institucí a i nás všech.

Přínos bezpochyby má i má pro město Prachatice i škamerový systém, tedy projekt, který město podpořilo a obdrželo i finanční dotaci. Umístěné kamery přispívají především při objasnění kriminální trestné činnosti a dopravní nehodovosti. Kamery ve městě jsou umístěny v prostorách, kde dochází ke zvýšenému výskytu trestné činnosti a problémů v dopravě. Je obsluhován strážníky Městské policie.

5.1 Subjekty prevence na Prachaticku (státní správa)

5.1.1 Policie ČR

Policie ČR zaujímá významné místo v prevenci kriminality na Prachaticku, nejenže bojuje s kriminalitou jako takovou, ale plní i své specifické preventivní úkoly. V poslední době je kladen důraz na tzv. community policing, což lze vysvětlit jako policejní práci orientovanou na službu ve společnosti. Community policing předpokládá, že policie bude s ve společnostech aktivně komunikovat a nebude se chovat pouze reaktivně, tedy vyšetřovat a řešit kriminalitu, která již nastala. Zvyšuje spolupráci a partnerství policie a ve společnosti při řešení problémů v dané lokalitě, čímž má též pozitivní dopady, i co se týká pocitu bezpečí obyvatel.

Policie ČR byla zřízena zákonem NR . 283/1991 Sb., o Policii České republiky, jako ozbrojený bezpečnostní sbor. Patří do kategorie tzv. veřejných sborů mezi které dále patří Vojenská policie, Vězeňská služba ČR, obecní (místní) policie, Celní správa ČR a Hasičský záchranný sbor ČR a které jsou součástí státu, obce nebo jiné právnické osoby veřejného práva a výkonnou složkou veřejné správy preventivního, resp. zásahového charakteru. Objektem působení těchto sborů jsou životnosti lidí nebo objektivně vzniklé události, které vyvolávají výraznější ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti, života a zdraví lidí a veřejného nebo soukromého majetku.

Posláním sborů je těmito životnostem a událostem předcházet, pokud možno minimalizovat nebezpečí a škody z nich vznikající. Od orgánů veřejné správy se sbory liší mimo jiné tím, že jako celek nemají pravomoci, ty se zpravidla projevují jednotlivým fyzickým osobám - příslušníkům sborů (např. policistům, strážníkům), jimž zákon přímo stanoví oprávnění a povinnosti potřebné k naplňování úkolů sboru. Povaha životnosti sboru vyžaduje, aby jeho vnitřní uspořádání a řízení byla budována na principu vojenské organizace. Veřejné sbory lze dělit na ozbrojené, mezi které patří Policie ČR, a neozbrojené (Hasičský záchranný sbor), a dále na sbory policejní a sbory, které vedle svých hlavních funkcí, plní některé funkce policie. S ohledem na toto lze Policii ČR považovat za ozbrojený sbor, vykonávající svoji působnost na území celé České republiky. Ve smyslu zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů je Policie ČR považována za bezpečnostní sbor, vedle Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace, z čehož je patrný záměr zákonodárce vytvořit jednotný právní základ rozdílné úpravy služebního poměru některých složek bezpečnostního systému ČR.⁴⁰

⁴⁰ MATES, P., ECHMÁNEK, B., HROMÁDKA, M., KRAMÁČEK, K., RAJMAN, J.: Policejní právo. Právní předpisy s komentářem. 2. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 10

5.1.1.1 Vymezení jednotlivých složek Policie ČR podílejících se na prevenci.

Preventivní informační skupina

Jedná se o jedinou úzce specializovanou skupinu, která byla v rámci systému Policie ČR vytvořena a mezi jejími hlavními úkoly patří podávání tiskových zpráv, informací o práci P ČR ve veřejnosti a dále pak plánování, realizace a vyhodnocování veřejných preventivních programů, které jsou v rámci Policie ČR realizovány. Její pracovníci jsou specializovaní odborníci na prevenci v rámci Policie ČR.

Služba poádkové policie

Služba poádkové policie je tradiční uniformovanou policejní službou a je jednou ze základních a nejdůležitějších služeb Policie České republiky. Rozsahem se jedná o faktický pilíř policie, jež je každodenně v bezprostředním kontaktu se společenskou realitou, protože policisté za účelem k této službě jsou v přímém kontaktu s občany, orgány obce, města a právníckými a fyzickými osobami.

Jádrem činnosti tvoří plnění základních úkolů, uložených zákonem o policii, především pak zajištění bezpečnosti a ochrany veřejného pořádku a mimo jiné také prevencí patologických jevů ve společnosti.

Služba poádkové policie zajišťuje formou dozorčí služby nepřetržitou přístupnost svých útvarů. V určených obvodech vykonávají policisté obchůzkovou a hlídkovou službu, plní dílčí úkoly kriminalisticko-technických činností, zabezpečují výkon služební kynologie a hipologie a podílejí se na služební potápné činnosti policie. Rozsah a charakter úkolů činnosti služby poádkové policie k jejich zajištění v zásadě omezuje možnost účinné specializace oproti jiným útvarům specializovaných služeb a činí tuto službu poádkové policie v podstatě univerzální platformou. Projevuje se to i v tom, že tato služba je jakousi základnou pro výběr policistů do jiných specializovaných a odborných služeb policie.

Služba kriminální policie a vyšetřování

Neméně významnou je i služba kriminální policie a vyšetřování, plnící úkoly zejména při odhalování a objasnění úmyslné trestné činnosti.

Služba kriminální policie se zabývá odhalováním, objasněním trestných činů a odhalováním jejich pachatelů, vedením boje proti terorismu, organizovanému zločinu, pátráním po pohřešovaných a hledaných osobách a odcizených věcech, spoluprací při zjišťování příčin provozních havárií, výbuchů a požárů, sběrem důkazních prostředků a předprocesní dokumentace trestné činnosti.

Služba vyšetřování se podílí na vyšetřování způsobem daným trestním řádem, je odpovědná za přípravu písemných úkonů, které provádějí kriminalisté a podílí se na objasnění trestného činu, odhalení pachatelů, shromáždění důkazů a přípravě spisového materiálu pro státní zástupce. Kriminalisté vyvíjejí při své práci policejní evidence, pomoc odborných kriminalistických pracovišť a spolupracují při vyšetřování trestných činů se zahraničními policejními sbory.

Služba dopravní policie

Jedním z úkolů Policie České republiky je i dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. Konkrétní úkoly policie při výkonu dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích však stanoví zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách n kterých zákon č. 361/2000 Sb. provádí vyhlásky k němu.

Tyto úkoly plní policie tím, že kontroluje dodržování povinností účastníků a pravidel tohoto provozu, podílí se na jeho řízení, objasňuje dopravní nehody, vede evidenci dopravních nehod a statistiky dopravních nehod, projednává případy v blokovém řízení a ve správním řízení v oblastech svěřené jí zákonem. Také provádí vyšetřování trestných činů v dopravě a to zejména trestných činů zjištěných při dopravních nehodách, kterými jsou vyšetřováni policisté - specialisté, zařazení na odděleních a skupinách dopravních nehod, spadajících pod dopravní inspektoráty jednotlivých územních odborů Policie ČR (bývalých Okresních editelství Policie ČR).⁴¹

⁴¹ *Základní policejní služby*[online]. [cit. 12. 4. 2011].
Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/zakladni-policejni-sluzby.aspx>

5.1.1.2 Nejvýznamnější projekty Policie ČR na úseku situace prevence v regionu Prachatice

Cílem situace prevence je omezení kriminogenních situací a zvýšení pravděpodobnosti odhalení pachatele. Situace prevence je zaměřena na jednotlivé druhy trestných činů. Jejich účinnost se projevuje zvláště u majtkové trestné činnosti a tzv. pouliční kriminality. Situace prevence je záležitostí všech občanů, podnikatelských subjektů a státních orgánů.

Kamerové monitorovací systémy

Za poslední roky lze v České republice pozorovat značný rozmach v budování kamerových systémů. Do tohoto projektu se v roce 2006 zapojilo i město Prachatice. Jedná se o logický jev, který umožní uje ve spojení s dalšími technickými systémy zabezpečit klid a veřejný pořádek a v neposlední řadě i zabezpečení majetku, životů a zdraví. Kamerový monitorovací systém tvoří sítě stacionárních kamerových bodů, které mohou být doplněny tzv. mobilními kamerami, které jsou osazovány do připravených pozic dle momentální potřeby. V obci Prachatice je celkem 12 kamerových bodů. (viz. příloha .1)

Bezpečnost v dopravě

Komplexní ošetřené přechody pro chodce s výrazným úklidem na vozovce, příčné pruhy - zpomalení, výrazná dopravní značka fluorescenčním podkladem, nasvětlení přechodů pro chodce, včetně UV svítidla, makety policistů, měřiče rychlosti apod.

5.1.1.3 Nejvýznamnější projekty Policie ČR na úseku sociální prevence v regionu Prachatice

Zebra se za tebe nerozhledne

Autor projektu: Policie ČR, Pracoviště územního odboru Prachatice, PIS a služba dopravní policie

Cíl: Tento projekt je zaměřený především na chodce a další účastníky silničního provozu. Projekt probíhá dvakrát v roce. V roce 2011 je tento projekt naplánován na duben a září.

Cílem celého projektu je preventivně působit na chodce a další účastníky silničního provozu. Účastníci programu si osvojí dodržování pravidel bezpečného přecházení vozovky. Zvířátko zebra radí účastníkům, jak přecházet vozovku na přehledném místě a pokud se v blízkosti nachází přechod, tak přejít právě přes tento přechod. Dále pak Zebra poskytuje další cenné informace v rámci bezpečného přejetí vozovky v silniční dopravě.

Forma projektu: besedy, soutěže

ŠVím, co smím? – ikana, zákoláctví

Autor projektu: Policie ČR, Pracoviště územního odboru Prachatice, PIS

Cíl: prevence kriminálního chování dle trestních 3. a 4. trestních ústředních

Forma projektu: besedy, soutěže

ŠSv dectví – co je trestní odpovědnost (trestné činy, přestupky, provinění), kdo je sv dectví, co je sv dectví výpověď, práce policie při výslechu

ŠIdentifikace pachatele + popis osob – například jak bys pomohl policistům při popisu kamaráda, který se ztratil

ŠNeznalost neomlouvá –

- povinnosti k rodičům vyplývající ze zákona
- občanská práva a povinnosti občanů
- ochranná výchova + druhy trestních opatření u mládeže
- jak reagovat na určité situace a kdy říkat ANO a kdy NE, jaké dotyky jsou příjemné a naopak ty, které nechceme
- ikana (s tím související přestupky a činy uvedené v trestním zákoníku)

Autor projektu: Policie ČR, Pracoviště územního odboru Prachatice, PIS

Cíl: prevence kriminálního chování dětí a mládeže (5. - 9. ročník)

Forma projektu: besedy, soutěže

ŠProjevy násilí – vztahy mezi lidmi

ŠOmamně a psychotropní látky – ohrožování dětí a mládeže

šPatologické hrá ství- gamblerství- (co je a co není hazardní hra)

šTýrání a sexuální zneuffvání (formy)

- v rodin
- ob sexuální agrese, chování ob ti
- zp soby nátlaku
- následky

šP estupek, trestný in (p e in a zlo in) nebo jen legrace?š

- zásady trestní odpov dnosti, trestná innost v souvislosti se zákonem . 218/2003, o soudnictví ve v cech mládeffe
- odpov dnost mládeffe za protiprávní jednání
- postifitelnost
- zavin ní (úmysl, nedbalost, zavin ní k okolnosti zvlá– p it flující)
- druhy trest
- ochranná opat ení

Autor projektu: Policie R, Pracovi-t územního odboru Prachatice, PIS

Cíl: prevence kriminálního chování d tí a mládeffe (15- 18 let)

Forma projektu: besedy

šKyber-ikanaš- nebezpe né jevy spojené s pouffváním internetu a mobilních telefon

Autor projektu: Policie R, Pracovi-t územního odboru Prachatice, PIS

Cíl: Je zam en nejen na problém -ikany ve -kolách, ale p edev-ím na kyber-ikanu, tzn. -ikanování prost ednictvím moderních komunika ních technologií, jako je internet, mobilní telefon a dal-í. Cílovou skupinou jsou práv d ti, které jsou velice zru né p i pouffvání novodobé techniky, av-ak neuv domují si její záke nost. Dal-í cílovou skupinou jsou v tomto p ípad i pedagogové na -kolách a rodi e. O tento projekt je velký zájem.

Forma projektu: besedy

š(NE) BEZPE NÝ V Kš-

Práv senio i pat í k nejvíce ohroffené skupin v souvislosti s majetkovou trestnou inností. V rámci projektu jde o aktivní spolupráci senior s p edstaviteli obcí, m st a Policie eské republiky. Projekt je realizován ve t ech ástech. První ást je dvouhodinová, zde ú astníci získají prvotní informace a p evezmou si materiály. Druhá ást je pak realizovaná v terénu. Jde o distribuci leták a

vyplnění anket. A tentí fáze je pak odevzdání a vyhodnocení anket. Obě anky získají brožuru š(NE)bezpečný v kó, kde jsou doporučení pro seniory, samolepku šNeotvírejte každému, kterou si mohou lidé nalepit na vchodové dveře, DVD š(NE)bezpečný v kó, které obsahuje 8 příběhů, které představí rizikové situace pro seniory.

Autor projektu: Policie ČR, Pracovní územního odboru Prachatice, PIS

Cíl: prevence kriminality páchané na seniorech

Forma projektu: besedy

5.1.2 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba ČR (dále jen šPMS) byla zřízena na základě zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů a představuje

další instituci na poli trestní politiky. Vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a trestního práva. Vyváženým propojením obou se vytvořila nová multidisciplinární profese v systému trestní justice.

Cílem PMS je na jedné straně umožnit pachateli napravit to, co svým protiprávním činem způsobil, a přivést jej k pochopení toho, že jeho protiprávní chování nebude tolerováno. Zároveň PMS vyvíjí aktivity v šipo-kozenému, jejichž smyslem je zmírnit pro něho následky trestné činnosti. Obecně lze říct, že činností, kterou PMS provádí v rámci trestního řízení, aktivně přispívá k ochraně společnosti před kriminalitou.

PMS nabízí své služby oběm stranám v jakémkoliv věku. Zvláště pozornost ve své činnosti věnuje dětem mladším 15 let a mladistvým (15-18 let). Na PMS se mohou obrátit jak poškození tak i obvinění, jejich zákonní zástupci, advokáti, kurátoři, Policie ČR, soudci apod. Souhrnně lze říct, že všichni kdo byli trestnou činností dotčeni, mohou tak učinit ihned od začátku trestního stíhání nebo kdykoliv v jeho průběhu. Rovněž sama PMS oslovuje na základě informací od Policie ČR mladé pachatele jež před rozhodnutím státního zástupce nebo soudce ve věci a dává jim svojí nabídku ke spolupráci. Tato spolupráce je až do rozhodnutí státního zástupce nebo soudce dobrovolná. Plní úkol PMS zajišťující její činnost, která působí v sídlech okresních

soud nebo narove jim postavených obvodních nebo m stských soud p sobících v sídlech okresních soud , která jsou sou asn sídly krajských soud .⁴²

5.1.2.1 Proba ní programy na Prachaticku

Proba ní programy realizují za ízení, které mají k tomuto ú elu ud lenou akreditaci Ministerstva spravedlnosti. Formou individuální a skupinové práce s klientem usilují o to, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, bylo podpo eno vhodné sociální zázemí mladistvého a do-lo k urovnání vztahu mezi mladistvým a po-kozeným. V proba ním programu se klienti u í poznávat, zvládat a pochopit sami sebe v r zných situacích (konfliktních, rizikových apod.) nebo se u í r zné d leffité sociální dovednosti. Proba ní programy p edstavují jedno z možných výchovných opat ení, které m fle soud mladistvému uloflit, nebo které m fle mladistvý pachatel dobrovoln p íjmout v p ípravném ízení. Z pohledu prevence lze proba ní programy adit do oblasti **sekundární a terciární prevence**, nebo pohlífejí na problematiku mladistvého komplexn , tedy nejen jako na situaci, kdy byl poru-en zákon a musí následovat p ím ený trest, ale také jako na sociální událost.⁴³

Proba ní program PRÁVO PRO KAfIDÝ DEN

Zám rem programu je pomoci ú astník m pochopit souvislosti a dopady jejich jednání, jak na jejich dal-í uplatn ní ve spole nosti, tak v oblasti osobního a profesního rozvoje. Nejvýznamn j-ím **obecným cílem** programu je sníffit riziko opakování trestné innosti u d tí a mladistvých, a to prost ednictvím pozitivního ovliv ování hodnotového systému a uvaflování klient , uv dom ní si a zm nou nevhodných nau ených stereotyp jednání. **Realizaci programu** v kraji za-ti uje Centrum sociálních slufleb eský Krumlov /projektové pracovi-t ICOS/, které získalo grant z Islandu, Lichten-tejska a Norska v rámci Finan ního mechanismu EHP a Norského finan ního mechanismu prost ednictvím Nadace rozvoje ob anské spole nosti.

Celkem bylo v Jiho eském soudním kraji vy-koleno 17 -kolitel z ad PMS R, NNO a dal-ích externist . Program po absolvování pilotních b h dále ve spolupráci

⁴² *Proba ní a media ní slufba*[online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>

⁴³ *Proba ní a media ní slufba* [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>

s ICOS realizovala následující st ediska - eské Bud jovice a eský Krumlov ó 2 b hy, Jind ich v Hradec, Prachatice, Strakonice ó 1 b h.

U EBNÍ PROGRAM ó MLADISTVÍ

Cílem programu je prost ednictvím jednotlivých témat programu a p edev-ím praktickým cvi ením vybavit klienta dovednostmi, jeff mu pomohou zvládat rizikové situace v b fném flivot , které by jinak mohly vést ke spáchání dal-í trestné innosti. Program je realizován speciáln vy-kolenými lektory a probíhal v roce 2010 ve st edisku eské Bud jovice a Prachatice.

MENTOR

Jde o individuální proba ní program zam ený na romského klienta. Mento i jsou inní zejména v souvislosti s výkonem trestu obecn prosp -ných prací, proba ních dohled a se zvlá-tním zam ením na mladistvé. Vzhledem k velmi vysoké kvalit mentora v eských Velenicích (okr. J. Hradec) byl po dohod se soudem a Sdrufením pro probaci a mediaci v trestní justici zahájen výkon proba ního programu Mentor dle § 17 Zákona o soudnictví mládeffe v rámci zku-ební doby podmín ného zastavení tr. stíhání dle § 307 tr. ádu, kdy byl ulofen soudem jako výchovné opat ení. Program byl zahájen 1. 12. 2007. Tento zp sob vyuffití mentora je prozatím zcela ojedin lý a v p ípad jeho osv d ení se plánuje jeho intenzivn j-ím roz-í ení.

MOTIVA NÍ PROGRAM ZZ (Získej Zam stnání)

Prost ednictvím ú asti v programu jde o zvý-ení -ance osob podmín n propu-t ných z výkonu trestu nalézt a udrflet si zam stnání, minimalizovat rizika opakování trestné innosti pachatel , vést je k odpov dnosti a chránit spole nost. Program probíhá ve Vazební v znici v eských Bud jovicích a je realizován dv ma lektory (z PMS R a NNO) Lekto i programu jsou odborníci z oblasti sociálních slufeb, kte í byli pro vedení motiva ního programu speciáln vy-koleni experty ze -výcarské proba ní slufby kantonu Curych a mají k dispozici doprovodný manuál, který zaru uje jednotný standard poskytování tohoto typu programu. Kvalita programu a dodrfování stanovených zásad je zaji-t na pravidelnou supervizí lektor . Program je realizován Sdrufením pro probaci a mediaci v trestní justici a Proba ní a media ní slufbou R, a je spolufinancován Evropskou unií a státním rozpo tem R.

5.2 Subjekty prevence na Prachaticku (samospráva)

5.2.1 Město Prachatice

(Organizační struktura viz. příloha .2)

5.2.1.1 Městská policie

Městská policie Prachatice je výkonným orgánem místní samosprávy. Zajišťuje a ruší ji zastupitelstvo města. Městská policie je přímo podřízena starostovi města.

Úloha městské policie Prachatice:

Hlavní úlohou městské policie ve vztahu k nezletilým a mladistvým spočívá především v zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. Při této úloze se Městská policie Prachatice dostává do kontaktu nejen s dospělými, ale často i s dětmi, které její narušují, dopouštějí se provinění, činu jinak trestného nebo pěstupku. Při výkonu své úlohy úzce spolupracuje zejména s Policií ČR, příslušnými státními orgány a organizacemi a orgány samosprávy.

Prevenici kriminality pro Městskou policii České republiky zajišťuje strážník, který se touto úlohou zabývá, neboli takzvaný Manager prevence. Jde o konceptní, metodickou, analytickou a operativní úlohu v oblasti prevence kriminality. Mezi programy, které oddělení prevence zajišťuje, patří tematické přednášky připravené pro děti a mládež základních a středních škol, přednášky pro seniory, preventivní informační úloha pro širokou veřejnost, spolupráce s médii, spolupráce s ostatními složkami v oblasti prevence, provádění aktualizací webových stránek. V rámci svých možností zabezpečuje některé programy, které byly již v minulosti realizovány. V úloze mu napomáhají i strážníci Městské policie. Uvedu jeden z mnoha programů prachatické městské policie:

Můj zvířecí kamarád

Cílem tohoto programu je vytvořit u dětí dostatečné povědomí o tom, co obnáší péče o domácí mazlíčky, kteří zejména v povážením období končí opuštěni v útulku nebo na ulicích. Toto velmi špatné chování bude dokumentováno pomocí příběhu malého

Ondry, který po po áte ním nad-ení z malého pejska ztrácí o zví átko zájem, nebo zji- uje, co v-echo taková pé e o ty nohého kamaráda obná-í. Sou ástí programu je pozvaný host z m stského útulku v Prachaticích, který d tem vysv tlí, že takový pejsek nebo ko i ka nejsou pouze ply-ové hra ky, ale že vyžadují i ur itý ás a nezbytnou pé i, kterou jim d ti musí v novat.

V Prachaticích dále zabezpe uje:

- Pomocí pultu centralizované ochrany zaji- uje nepřetržitě st ešení p ipojených objekt .
- Zabezpe uje v ranních hodinách nebezpe né p echody pro chodce u základních -kol.
- Provádí p edná-ky na -kolách.
- Provádí odchyt zatoulaných ps , jejich umíst ní do sanitárních kotc a nelze-li zjistit majitele, p edává je do útulku pro zatoulaná zví ata.
- Zabezpe uje výkon trestu obecn prosp -ných prací.
- Vyhledává v katastrálním území m sta vraky, erné skládky a jiné závady a iní kroky vedoucí k jejich odstran ní.⁴⁴

5.2.1.2 Komise sociální a prevence kriminality

Posuzuje vhodnost fládostí o p id lení bytové jednotky v Dom s pe ovatelskou slufbou na Skalce a SNP Prachatice (tj. byty zvlá-tního ur ení). Komise sociální a prevence kriminality je poradní orgán Rady m sta Prachatice, její fl innost je zam ena na staré a zdravotn postiflené ob any. e-í a zabývá se podn ty ob an v oblasti sociální (nap . pomoc p i zaji-t ní spole ného stravování senior a zdravotn postiflených). Spolupracuje se státními a nestátními orgány a institucemi na úseku pé e o seniory a zdravotn postiflené. Posuzuje fládosti o neinvesti ní dotace ob anským sdružením a neziskovým organizacím.

⁴⁴ M sto Prachatice, M stská policie [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://mesto.prachatice.cz/n_mu_policie2.html

5.2.1.3 Odbor sociálních v cí

Odbor zajišťuje:

- Výkon státní správy na úseku **sociální právní ochrany** dětí dle zvláštních předpisů
- Náhradní rodinnou péči (pěstounskou péči a osvojení)
- Výkon opatrovnictví nezletilých dětí
- Provádění místních úřadů a oznámení soudem a jiným státním orgánem
- Výkon funkce **kurátora pro mládež**
- Výkon funkce **sociálního kurátora**
- Sledování výkonu ústavní a ochranné výchovy
- Agenda týkající se týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí⁴⁵

Problematika sociální -právní ochrany dětí představuje zajištění práva dítěte na život, jeho psychický vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svobodní a náboženství, na vzdělání, zaměstnání a také na ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným i duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním.

S dětmi do 15 let, které se dopustily činu, jenž by byl u dospělého považován za kvalifikovaný trestný čin a s mladistvými ve věku 15 až 18 let, kteří se dopustili přestupku nebo provinění a bylo u nich zahájeno trestní stíhání, i s dětmi a mladistvými, kteří mají opakované vážné poruchy chování, pracuje na místním úřadě **kurátor pro mládež**. Pěstuje o tyto děti a mladistvé spolupráci v poskytování pomoci při překonávání nepříznivých sociálních podmínek a vlivů, s cílem umožnit jim začlenění do společnosti, včetně začlenění pracovního.

Sociální kurátor je specializovaný sociální pracovník, který na základě své vlastní činnosti a ve spolupráci s dalšími institucemi poskytuje sociální služby, dávky, případně zprostředkovává sociální, právní a psychologickou pomoc osobám ohroženým

⁴⁵ Město Prachatice, *Místní úřad* [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://mesto.prachatice.cz/n_mu_komisevybory.html

sociálním vyloučením. Obecnou charakteristiku klientů sociálních kurátorů vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 92 písm. b), který uvádí, že se jedná o osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu a osoby, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Okruh osob zahrnutých mezi klienty je podrobněji také vymezen v § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Osoba, která v daném případě, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků, nemůže úspěšně čelit vlastní situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména:

1. je propuštěn z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo
2. je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěn ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo
3. je propuštěn ze školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo
4. nemá uspokojivě naplněny životní podmínky potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez příjmu, nebo
5. je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.⁴⁶

5.3 Subjekty prevence na Prachaticku (Neziskové organizace)

Nezisková organizace, jinak označovaná také **nevládní nezisková organizace**, je organizace neziskovaná státem a na státu nezávislá, která je určena k obecně prospěšné činnosti nebo k neziskové činnosti pro soukromý prospěch. Světová banka považuje za nevládní neziskové organizace kromě nevládních univerzit a výzkumných pracovišť především organizace, jejichž aktivity šermířují utrpení, podporují zájmy chudých, chrání životní podmínky, poskytují základní sociální služby nebo vedou k rozvoji komunit.

⁴⁶ Koncepce prevence kriminality JČK [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.icmck.cz/DOC/koncepce_prev.krim.jck.pdf

Nejast j-í formou neziskové organizace je **ob anské sdružení dle** zákona . 83/1990 Sb. Ú elem sdružení m fle být bu sdílení společ ných zájm (sportovní kluby, myslivecká sdružení apod. ó n kdy téfl nazývány jako vzájemn prosp -ná sdružení) nebo n jaká obecn prosp -ná innost (poskytování sociálních služeb, vzd lávací a informa ní aktivity apod.). Ob anské sdružení vzniká registrací stanov na Ministerstvu vnitra eské republiky.

5.3.1 o. s. Portus

Ob anské sdružení Portus Prachatice vzniklo v roce 1996 (tehdy je-t pod názvem SPPPO ó Spole nost pro poskytování psychosociální pomoci ob an m. Tento název byl zm n n 21. 1. 2008). P vodním zám rem bylo zajistit pomocí Krizového centra pro ob any bývalého okresu Prachatice mofnost pomoci v t flkých krizových situacích za pomoci specialist . Po dvou letech p sobení zakládá o.s. Portus Prachatice Kontaktní centrum pro uflivatele drog a osoby, které s drogou m li zku-enost. Rokem 2005 se v-ak z izovatelem Krizového i Kontaktního centra stalo o.s. Prevent.

V roce 2006 nastal zlom. Zapo ala nová etapa, kdy postupn své úsilí p esm rovali od drogových uflivatel a osob v akutní krizové situaci k d tem. Cílem byla snaha zabránit nebo v maximální mí e redukovat mofnost, aby drogy, ostatní sociáln patologické jevy (cigarety, alkohol, -íkana, gambling, rasismus, zá-koláctví) i oby ejná lidská zlost mohly v budoucnu flivoty na-ích d ti zni it.

Jako první vznikla Primární prevence Phénix v roce 2006 prost ednictvím interaktivních besed na základních a st edních -kolách pro fláky prachatického okresu. Hned následující rok vznikla dv nová st ediska, a to Nízkoprahové za ízení pro d ti a mládefl Cé ko (d íve CV Cé ko) s nabídkou odborné pomoci i volno asových aktivit d tem -kolou povinným a Mate ským centrem Sluní ko, jeff je otev eno pro ty nejmen-í ve v ku 0 ó 5 let a jejich opatrovníky.

V roce 2009 p ibylo Nízkoprahové za ízení pro d ti a mládefl COOLna, jehoff hlavním cílem je nejen poskytnout smysluplnou nabídku volno asových aktivit jako alternativu mnohdy nudnému a nebezpe nému trávení volného asu, ale zároveň pomoc a podporu mladým lidem ve v ku 15 afl 26 let.

V lo ském roce bylo založeno Krizové centrum ó Centrum pomoci d tem a rodin , které poskytuje pomoc a podporu v-em, kte í se ocitli v akutní krizi í obtílné flivotní situaci a v dané chvíli ji nemohou zvládnout vlastními silami.

Poslední za ízení bylo otev eno v leto-ním roce Sociáln aktiviza ní slufby pro rodiny s d tmi Rodinka. Toto za ízení se v nuje d tem v období 4 ó 9 let a jejich rodinám. Spole n hledají správné výchovné metody a rozvíjí komunikaci v rodin .

5.3.1.1 Primární prevence:

- **PHÉNIX**

Posláním primární prevence Phénix je snaha o p edcházení uflívání omamných a psychotropních látek a vliv m spole ensky nefládocích jev formou interaktivních besed v rámci -kolního vyu ování u flák základních a student st edních -kol prachatického regionu.

Tyto besedy ídí dv vy-kolené lektorky Bc. Terezou Grametbauerová a Dita Tmídová- Hejníková, Soc.ped.. Náplní t chto besed je nejen drogová problematika s ohledem na v k flák , ale samoz ejm se nevyhýbají ani ostatním, s tím souvisejících citlivých témat , jako jsou -ikana, rasismus, výchovné problémy, poruchy p íjmu potravy í sexuální flivot í s jeho nebezpe ími, nebo toto jsou práv asto d vody po átku drogové kariéry. Ov-em krom témat souvisejících se spole ensky nefládocími jevy se primární prevence Phénix zam uje rovn fl na rozvoj a posilování sociáln relevantních dovedností, které ve velké mí e pomáhají zvládat rizikové a krizové situace (tedy í situace, p í nichfl je riziko následného zneuffití psychotropních látek).

Beseda probíhá interaktivní formou tedy takovou formou, kdy fláci nejen pasivn sedí a poslouchají, ale sami se aktivn zapojují do pr b hu besedy. Snafli se tedy krom stru né teorie také vyufflívát interaktivní hry, p í které se lekto í snafli provád t fláky daným tématem, hledat vlastní úsudek a vytvá et si názory spole ensky p ijatelné.

PREVENTIVNÍ PROGRAMY PRO ROK 2011:

Bu opatrný ó pro 1. a 2. t ídu. Zam eno na sebepoznávání a e-ení otázek JÁ x okolí.

Mám se rád ó Cílem je získat zdravé sebev domí, um t být sebekritický a ctít sebe i okolí.

Samota bolí ó pro 1. a 2. t ídu. Zam eno na problematiku vy len ní ze skupiny. Rozvoj zdravého soc. jednání.

T ída plná pohody ó 3. a 5. t ída. Cílem je zvládnání vlastní agrese, utuřování vztah ve t íd .

TKádlení nebo íkana ó 3. ó 5. t ída, Cíle je uv domit si rozdíl mezi íkádlením a íkanou, získat základní informace o projevech agrese.

Nau se íct šNEõ! - II. stupe . Hlavním cílem je, aby d ti i v reálném řivot úsp řn zvládly konfrontaci s obt řováním nebo ohrořením.

Mezilidská tolerance ó II. stupe . Cílem je vyhnout se xenofobním soud m.

5.3.1.2 Sekundární prevence (Nízkoprahové za ízení):

- **CÉ KO**

Cé ko je tu pro v-echny ve v ku 6-15 let, kte í hledají bezpečný prostor k trávení volného asu nebo radu, informace, podporu a pomoc v situacích, kdy si sami neví rady nebo si neumí pomoci.

Rozd lení cíl :

PREVENCE - snížit sociální rizika, která vyplývají z konfliktních společenských situací, zp sobu řivota a rizikového chování. Pou it klienty o svých právech i povinnostech

PODPORA - v samostatném rozhodování a osvojování kompetencí.

POMOC V KRIZI - zajistit klient m podporu, pomoc a podmínky pro zvládnání obt řivných řivotních situací. Seznámit klienty s ostatními veřejnými institucemi.

VOLNÝ ČAS - ukázat jim různé alternativy trávení volného času.

BEZPEČNÉ PROSTŘEDÍ - vytvořit prostor pro svobodné vyjádření názorů, zájmů, problémů, možnost schůzení se se svými vrstevníky.

Preventivní program pro duben 2011 nese název: Umíme se bránit ve virtuálním světě.

- **COOLna**

COOLna poskytuje sociální služby pro mladistvé a adolescenty ve věku 15 až 26 let. Nemá plánovaný program, hlavním cílem je navázat důvěru s mladistvými. Pomoc jim vyřešit jejich problémy z jakékoli oblasti jejich života. Prostory COOLny jsou vybaveny internetem, hernou, barem s nealkoholickými nápoji, počítačem DVD a CD, posilovnou a pingpongovým stolem.

Cílem NZDM je zabezpečit dospívajícím a mladým dospělým z prachatického regionu: Podporu pro zvládnutí obtížných životních událostí, snížení sociálních rizik vyplývajících z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování, zvýšení sociálních schopností a dovedností, podporu sociálního začlenění do skupiny vrstevníků i do společnosti, včetně zapojení do místní komunity, nezbytnou psychickou, fyzickou, právní a sociální ochranu během pobytu v zahraničí a podmínky pro realizaci osobních aktivit (především pomoc s uplatněním na trhu práce), zlepšovat kvalitu jejich života, předcházet nebo snížit zdravotní rizika související s jejich způsobem života, lepší orientaci v jejich sociálním prostředí, podmínky ke zlepšení jejich nepříznivé sociální situace.⁴⁷

5.3.2 Kontaktní centrum Prevent Prachatice

5.3.2.1 Historie

Kontaktní centrum Prevent zahájilo svou činnost 1. 4. 1998. Do prosince roku 2005 občanská organizace Portus Prachatice. K 1.1.2006 přešlo Kontaktní centrum pod občanskou organizaci Prevent. Služby centra zajišťují kvalifikovaní odborníci s dlouholetou praxí.

⁴⁷ občanská organizace Portus Prachatice, [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.portusprachatice.cz/index.php>

Centrum poskytuje kontaktní, poradenské a sociálně-asistenční služby zejména těm, kteří se dostali do problémové situace vlivem drog. Kromě služeb nabízených přímo v Kontaktním centru, je na Prachaticku realizován také terénní program Jihočeských streetworkem Prevent České Budějovice.

5.3.2.2 Poslání

Posláním Kontaktního centra Prevent Prachatice je zkvalitnit život uživatelů drog a široké veřejnosti na Prachaticku prostřednictvím kontaktních a poradenských služeb snižujících zdravotní, finanční a společenská rizika plynoucí z užívání drog.

Poslání a cíle jsou v souladu s filozofií protidrogové politiky, která v tomto typu zařízení směřuje k minimalizaci zdravotních a sociálních rizik spojených s užíváním drog na straně uživatelů těchto látek (tzv. princip Harm Reduction), jedná se o přístupy snižování i minimalizace poškození drogami u osob, které v současnosti drogy užívají a nejsou motivovány nebo aktuálně schopny k tomu, aby užívání zanechaly. Kontaktní centrum Prevent Prachatice usiluje o to, aby tyto osoby získaly nařadu i zachování maximálně možného zdraví a společenské produktivity.

Směřuje k ochraně veřejné společnosti ("neuživatelů drog") před negativními dopady souvisejícími s užíváním návykových látek (tzv. princip Public Health), kde se jedná zejména o aktivity vedoucí k tomu, aby škoda uživatelů drog nedocházela mezi drogami nezasáhlou populací k šíření nebezpečných infekcí typu floutenek (hepatitid) typu B, C, viru HIV způsobujícího onemocnění AIDS a dalších infekčních onemocnění.

A celkovému zmírnění zdravotní a sociálních dopadů souvisejících s drogovou problematikou.

5.3.2.3 Cílová skupina

- uživatelé drog (UD)
- osoby ohrožené vznikem jiného typu závislosti (gambling atp.)
- sociální okolí UD (rodíe, prarodié, příbuzní, známí uživatelů drog)
- osoby se zájmem informovat se o drogách a drogové problematice

5.3.2.4 Cíle

Pozitivní změna rizikového chování samotných uživatelů drog navázaných na službu.

Změna chování a postoj sociálního okolí uživatelů drog a široké veřejnosti k drogové problematice, která se jich přímo nebo nepřímo týká.

5.3.2.5 Služby

A) Nízkoprahové služby:

- poradenství v oblasti Harm Reduction (zaměřené na snižování rizik spojených s užíváním drog)
- kontaktní práce (navázání kontaktu s uživatelem služby a vytvoření komunikace založené na důvěře a otevřenosti - postupné budování důvěry uživatele služeb v zařízení i program a k možnosti využít odborné pomoci obecně)
- výměnný program sloužící jako prostředek kontaktu s uživateli drog (výměna injekčních stříkaček a jehel, poskytnutí dezinfekce, filtr, injekční vody, kondom, atd.)
- vitamínový program
- základní zdravotní ošetření
- poradenství v oblasti hepatitid (vloučenek) typu B a C, viru HIV, pohlavních a pohlavně přenosných chorob
- orientační testování rizikových uživatelů drog (popř. jejich partnerů) na výskyt protilátek na vir HIV a vloučenek typu B, C z kapilární krve ("krev z prstu")
- případné odkazy klientů do zdravotnických zařízení (praktičtí lékaři, psychiatři, infekční odd., hepatologická poradna, Aids centra, nemocnicí)
- testování na výskyt drog v moči
- hygienický servis (sprcha a toalety pro uživatele služeb)
- doplňkové služby (potravinový servis, internet, praní prádla, výtvarné a tvořivé programy atp.) - některé z těchto služeb jsou ústejně zaplacené

B) Strukturované aktivity:

- poradenství v oblasti užívání drog a závislostí pro uživatele i jejich sociální okolí (rodina, příbuzní, známí)

- motivační trénink (usiluje o změnu, která povede nejen k bezpečnějšímu, ale také spokojenějšímu a úspěšnějšímu životnímu stylu klienta)
- krizová intervence + telefonická intervence (pomoc v krizi a tiskových životních situacích)
- zprostředkování detoxu a léčby závislostí
- sociální práce (poradenství a asistence při jednání s úřady, hledání práce, ubytování)
- individuální / skupinová terapie v rámci ambulantní spolupráce (v etnoprogramu zaměřeného na podporu abstinence od drog, prevence relapsu)
- Case Management (posouzení stavu klienta a jeho životních podmínek - tvorba individuálního plánu péče - realizace cílů vycházejících z individuálního plánu)
- informace a poradenství při řešení problémů (výchovných, výukových, partnerských, rodinných, osobních atd.) souvisejících s drogami
- individuální a rodinná terapie

5.3.2.6 Specifické principy Kontaktního centra Prevent Prachatice:

NÍZKOPRAHOVOST: Služby jsou nastaveny tak, aby poskytovaly co nejširší nabídku.

ANONYMITA: U zájemců a uživatelů služeb (klientů) nezjišťují osobní údaje a evidují je nejvýše pomocí anonymních kódů. Pokud jsou pro spolupráci osobní údaje nutné (např. v rámci spolupráce s dalšími institucemi), klient musí k tomuto kroku poskytnout informovaný písemný souhlas.

BEZPLATNOST: Služby (kromě některých doplňkových služeb) jsou klientům poskytovány bezplatně.

DOSTUPNOST: Služby jsou uživatelům dostupné kdykoliv v rámci provozní doby. Není potřeba předchozího objednání ani doporučení jiného odborníka. Dostupnost služeb je bohužel limitována finančními možnostmi projektu.⁴⁸

⁴⁸ Kontaktní centrum Prevent [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://kcpt.os-prevent.cz/>

Závěr

Prevence kriminality není fenoménem posledních let, měla se i v dobách dávných. Dokonce o ní již psal i Jan Ámos Komenský. V současné době je však uskutečňována cíleně a komplexně, což dříve ještě před rokem 1996 a ani v dobách dávno minulých nebylo. Rok 1996 byl jakýmsi mezníkem v oblasti realizace cílených a komplexních preventivních aktivit na snižování výskytu projevů negativního sociálního chování u dětí a mládeže, ale i široké veřejnosti.

Důležitostí spolupráce všech orgánů a organizací je při preventivních aktivitách na místě, jak poukazují ve své práci. Strategie prevence kriminality na období 2008 až 2011 si klade za cíl nerepresivními prostředky zvyšovat pocit bezpečí občanů a snižovat míru a závažnost trestné činnosti. Jak se ukázalo, jednotliví aktéři zajišťující prevenci kriminality sestavili své akční plány a jednotlivými projekty podporují řešení anebo surrogátů kriminality v prachatickém regionu, a to za pomoci všech možných preventivních úrovní (primární, sekundární a terciární). Z mého sledování vyplynulo, že prevencí kriminality se tedy zabývá i státních orgánů a organizací i nestátních neziskových organizací.

Záměrně jsem ve své práci poukázala hlavně na děti, protože patří mezi nejohroženější skupiny rizikového chování. Jak již bylo zřejmé, i státních orgánů a organizací se zabývá sociální primární prevencí. Vichni si uvědomujeme, že je důležité vychovávat mladé lidi a ukázat jim cestu, jak dál ve svém životě. Bohužel jim chybí autority v životě, osobní příklad, a doma i ve školách i v blízkém okolí.

Silnou stránku prevence kriminality tedy vidím ve vytvořeném systému prevence kriminality na místní úrovni. Prevence není jen na jednom resortu, ale byla přenesena i na místní úroveň, tedy na obce, které mají za úkol zajišťovat individuální sociální práci. Na místní úrovni byla zajištěna spolupráce mezi samosprávou, státní správou a neziskovými organizacemi působících v oblasti prevence kriminality. Na Prachaticku se díky již dlouhodobé spolupráci podařilo mnoho dobrého, a na úseku sociální prevence, tak situace není. Ukázalo se, že existuje i sada dobře zpracovaných projektů na úseku sociálního výchovného činnosti, i sada neziskových organizací poskytujících občanům informace, rady i pomoc v případě řešení problémů rizikového chování dětí a mládeže. Mezi silné stránky musím zahrnout i pracovníky zabývající se preventivní činností na Prachaticku, jsou schopní, erudovaní a vzdělaní v této oblasti.

Pokud jde o slabé stránky prevence kriminality, je podle mého názoru nedostatek policistů a strážníků Mstské policie v samém výkonu služby. Počet policistů na základních útvarech, těch co jsou v bezprostředním styku s lidmi, se snižuje. Nedostatek medializace preventivních aktivit ve vztahu k veřejnosti patří s určitostí také mezi slabé stránky preventivních aktivit. Chceme-li veřejnost pro něco získat a chceme-li, aby se podílela na předcházení trestné činnosti, musíme jí předstoupit. Nejúčinnější je to právě prostřednictvím sdělovacích prostředků.

Věchny poznatky a zjištění v mé bakalářské práci mě utvrdily, že prevence kriminality je orientována dobrým směrem, že je dobré o problémech týkajících se rizikového chování veřejně mluvit, řešit je a nezastírat.

Názory odborníků i laické veřejnosti na samotnou šňávratnost preventivních aktivit pro společnost jsou různé. Někdo tvrdí, že a koliv roste počet specializovaných institucí pro tuto práci, jakof i výdaje vynakládané na jejich provozu, nelze zároveň říci, že by úměrně tomu rostla i jejich efektivita a úspěšnost. Jiní naopak přisuzují prevenci afe idealisticky velký význam. Skutečnost, že efektivitu preventivní politiky v celkovém pohledu nelze prokazatelně a hlavně v krátkém časovém období spolehlivě zjistit, však rozhodně není důvodem k tomu, aby od ní bylo upuštěno.

Bakalářská práce ukázala, že víme, jak problémy řešit, musíme však odstranit nedostatky, na které narážíme. Není třeba vytvářet stále nové projekty, ty staré a osvědčené je dobré zdokonalovat, pokračovat v nich a hledat neobvyklé řešení i jejich uplatnění. Zahrnout věchny cílové skupiny, zaadit sem musíme i náboženské a etnické skupiny, o kterých jsem sice nemluvila, ale vím, že existují velice dobře zpracované projekty a i jejich samotná realizace má u těch, na které jsou směřovány, úspěchů.

Jsem si vědoma toho, že problematiku prevence kriminality jsem vzhledem k její nevyerpání, myslím si však, že v každém případě jsem poukázala na některá pozitiva a i negativa. Jak jsem již konstatovala, preventivních projektů a programů je dostatek, obstát by však měly ty nejlepší a doufám, že do budoucna ty horší vyadí sami ti, kterým jsou směřovány.

Seznam použité literatury

1. HAVRDOVÁ, E. (ed.), *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*, 1. vyd. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2007, s. 185., ISBN 978-80-239-9950-1.
2. KAISER, G., *Kriminologie*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck. 1994. s. 264 ISBN 80-7179-002-8
3. KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*. 7. Vyd. Praha: SPN, 2005, s. 829. ISBN 80-7235-272-5
4. KUČHTA, J., a kolektiv. *Kriminologie I. část*. 1.vyd. Brno: Masarykova un, 1993. s. 132. ISBN 80-210-0616-1
5. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H., *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vyd. Praha. C. H. Beck. s. 544. ISBN 80-717-9813-4
6. MATEŠ, P., ECHMÁNEK, B., HROMÁDKA, M., KRAMÁČEK, K., RAJMAN, J.: *Policejní právo. Právní předpisy s komentářem*. 2. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 359, ISBN 80-720-1482-1
7. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 501. ISBN: 80-7179-878-9
8. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 452. ISBN 80-7357-026-2
9. PEASE, K. Crime reduction. In: MAGUIRE, M., MORGAN, R., REINER R. (edd.). *The Oxford handbook of criminology*. 3th ed. Oxford: University Press, 2002. s. 979.
10. PJEČEK, J., BILKIN, R. S. a kol. *Kriminalistika I*. 1. vyd. Praha: Federální ministerstvo vnitra a Vysoká škola národní bezpečnosti, 1984, s. 384
11. JÍŘAN, P. Agresivita a úzkost mezi dětmi. Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál, 1995. s. 95. ISBN 80-7178-049-9
12. SCHUBERT, L., NIKLOVÁ, G., *Úvod do kriminologie*. 2.vyd. Praha: státní pedagog. Nakladatelství, 1972, s. 156, . publikace 1113-8140
13. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 216. ISBN 978-80-2472982-4
14. ZAPLETAL, J. a kol.: *Prevence kriminality*, 2. vyd., Policejní akademie ČR, Praha 2005, s. 108. ISBN 80-7251-200-5

15. ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. s. 184. ISBN 80-7251-103-3.
16. ZAPLETAL, J. *Kriminologie: Díl I. obecná část*. Policejní akademie České republiky. 3. upr. vyd. Praha: PA ČR, 2000. 128 s. ISBN 80-85981-87-4
17. ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex publishing, 2004. s. 146. ISBN 80-86795-05-5

Elektronické zdroje

1. Koncepce prevence kriminality J K [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.icmck.cz/DOC/koncepce_prev.krim.jck.pdf
2. M sto Prachatice, M stský ú ad [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://mesto.prachatice.cz/n_mu_komisevybory.html
3. M sto Prachatice, M stská policie [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://mesto.prachatice.cz/n_mu_policie2.html
4. Oficiální stránky MV R. Typy projekt prevence kriminality. [online]. [cit. 3- 3. 2011]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>
5. Oficiální stránky MV R. Prevence kriminality. [online]. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupné z:WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence652456.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>
6. Portus Prachatice, [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.portusprachatice.cz/index.php>
7. Kontaktní centrum Prevent [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://kcpt.os-prevent.cz/>
8. Proba ní a media ní služba [online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>
9. SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, Kriminalistika [online]. [cit. 19. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kriminalistika>
10. Základní policejní služby[online]. [cit. 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/zakladni-policejni-sluzby.aspx>

P ílohy

P íloha . 1

Kamerový systém v Prachaticích:

Příloha . 2

Organizační struktura Město Prachatice:

